Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פּרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 241 | Łódź, Poniedziałek, 17 października 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י"ז תשרי תרצ"ג | № 241

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריסאווער 21, טעל. 224-71

זונטאג - אפען שפּייז=געוועלבער

ענדערונגען אין דער פעראָרדנונג וועגען צייט פון האנדעל

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספאָנדענט) אין די נאָהענטסטע טעג וועט אין דער פאָרם פון דעם מלוכה פּרעזידענטס אַ פעראָרדענונג, דערשיינען אַ באַוועלע צו דער פעראָרדנונג פונ'ם מלוכה פּרעזידענט פונ'ם 22. מערץ 1928, מכוח די שעה'ן פון האַנדעל און די שעה'ן פון עפענען געוועלבער.

דאָס וויכטיגסטע איז, וואָס פון איצט אָן וועלען אין געוועהנליכע טעג מעגען זיין אָפען:

12 שעה אין מעת לעת טאַבאַק און קוילען-געשעפטען.

13 שעה אין מעת לעת — וואורשט-געשעפטען מלעטשאַרניעס און געבעקס-קראָמען.

אינסטיטוציעס, וואָס פערקויפען טעאַטער און באַהן-בילעטען — 12 שעה.

פרוכט-געשעפטען, וואָס פערקויפען זאַדע-וואַסער — פון 9 פריה ביז 11 אין אָוונד. דיזעלבע געוועלבער, פון 1. נאָוועמבער ביז'ן 30. אַפּריל: פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.

אין די קורערטע וועלען אַלע געשעפטען מעגען האַנדלען פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.

דער גאַסען-פערקויף פון צייטונגען און בלומען וועט דערלויבט ווערען פון 7 פריה ביז 11 אין אָוונד.

אין די זונטאָגען און חגאות, מיט'ן אויסנאַהם פון דער ערשטער נאַכט „וויעלקאַנאָץ", „באָזשע נאַראָדזעניע", ניי-יאָהר און „שעלאָגע שוויאָנטקי", וועלען אַלע שפּייז-געוועלבער מעגען זיין אָפען פון 7 ביז 10 איבער-פריה-

פאָטאָגראַפיע-אַנשטאַלטען — פון 1 ביז 6 ביי-טאָג.

די שטראַפען פאַר'ן עובר זיין אויף די פאָרשריפטען ווערען פערקלענערט פון 5 טויזענד אויף טויזענד זלאָטעס.

דערפאַר אָבער ווערט בטל דאָס רעכט פון אָנקלאָגען אין געריכט די אַדמיניסטראַטיווע בעשלוסען.

די פעראָרדענונג וועט אַריין אין קראַפט דעם 1. נאָוועמבער ה. י.

JÓZEF FRÄNKEL, BIELSKO

Fabryka sukna

עמפּפעהלט דער געעהרטער קונדשאַפט צום הערבסט און ווינטער=סעזאָן דעם גרעסטען אויסוואַהל פון איהרע פיינסטע אויס-ארבייטונגען פון קאַמגאַרן אין די שענסטע מוסטערן און פארבען, אַזוי-ווי מאָדע= די גלאַטע=וואַרע

אין איהר אייגענעם פאבריקס=לאַגער

איז לאדז, פּיעטריקאווער 27 פראָנט 1 שטאָק טעל. 192-28

ווי אויך ביי איהרע ג' אָפנעהמער. די ג' קונדשאַפט ווערט געבעטען אכטונג צו געבען אויף אונזער פאַטענטירטע שוצמארקע, וואס איז א גאַראַנטיע פאַר די פיינסטע ביליצער סחורה.

אָריגינאַלע פאַבריקס=פרייזען.

האסטו זיך שוין פערזעהען מיט אַנ'עלעגאַנטען

הערבסט= און ווינטער=הוט?

אייל צו דער גוט=בעקאַנטער פירמע

M. RAPAPORT

פּעטריקאָווער 9 טעלעפאָן 230=08

וואו איהר בעקומט אלערנייעסטע אויסלענדישע, ווי אויך אינלענדישע היטען אין אַלע קוואַליטעטען פון די נייעסטע פאַסאָנען און פאַרבען

צו די ביליגסטע פּרייזען!

בעמערקונג: צום איצטיגען הערבסט- און ווינטער-סעזאָן בעזיץ איך אַ רייכען אויסוואהל פון עלערליי פעלץ=וואַרען צו קאָנקורענץ=פּרייזען.

יעדע גוטע בעל-הבית'טע, ווייס, אז זי דאַרף נישט פערגעסען יום-טוב נאָכ'ן עסען צו האָבען גרייט אבשטאַט'ס ביער „יאַסנע וויבאַרווע"

אויך דאָס דובקעלע זיס=ביער איז אַלעמען גאַנץ גוט בעקאַנט און ווערט נאָר פערקויפט אין דער דאַמף=ביער=ברויערייל פון

K. ANSTADTA Sukc. Sp. Akc. Łódź, Pomorska 34/36, tel. 122-31

6275

האנטווערקער-פעראיין אין דער פּוילישער רעפּובליק, אפטיילונג אין לאדז, פּיעטריקאָווער 64, טעל: 141=07

אכטונג! דאַמען=שניידער-בעשטעלט

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

היינט, מאָנטאַג, דעם 17. אָקטאָבער, פּינקטליך 7 אָוו. קומט פאָר אין אונזער לאָקאַל, פּיעטריקאָווער 64

א פערזאמלונג

פון דאַמען=שניידער=בעשטעלט מיטגלידער און נישט-מיטגלידער

מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג:

1) די לעצטע פּראָצעסען ביי דאַמען-שניידער;

2) אַנ'אַקציע פאַר שניידער, וועלכע נעהמען אַרויס פוטער-ארבייט פון קירזשנער און פון געשעפטען.

אלע מוזען קומען פּינקטליך!

די פאַך-קאָמיסיע פון דאַמען=בעשטעלט

6353

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

Plac Dombrowskiego 2

tel- 123-47

6354

צוריקגעקעהרט

Dr. Wajnberg

ספעציאַליסט פון האַרץ- און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל=גאַס 11. טעל. 126-02

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָוונד.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז שבת, דעם 1-טען טאָג סוכות, 15-טען אָקטאָבער 1932 געשטאָרבען אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל און צו קבורה געקומען דעם 2-טען טאָג סוכות מיין טייערע ליבע פרוי און אונפערגעסליכע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע

ב"ע

רוזשא פרידמאַן

(געבוירען קאַלסקאַ)

אין עלטער פון 43 יאָהר (וואוינהאַפט פּושעיאַוד 12)

וויינען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

6360

בלוט=פערגיסונג אין דייטשלאנד

אסך דערהרג'עטע און שווער=פערוואונדעטע

בערלין, 26 (ספ. טעל.)

אין בערלין זענען פארגעקומען גאסען-קאמפען צווישען נאציאנאל-סאציאליסטען און סאצ. דעמאקראטען.

8 פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

וויען, 16 (ספ. טעל.)

אין דעם ארבייטער-קווארטאל פון זעמערינג זענען פארגעקומען בלוטיגע קאמפען צווישען נאציאנאל-סאציאליסטען און סאציאל-דעמאקראטען.

איז רעזולטאט זענען דא 4 טויטע און 23 שווער-פערוואונדעטע.

לכתחילה איז פארגעקומען א דעמאנסטראציע פון נאציאנאל-סאציאליסטען.

ווען די נאציאנאל-סאציאליסטען זענען געגאנגען פערביי דעם ארבייטער-הויז האבען די שוץ בונדיסטען דערזעהען, אז מ'פערטשעפעט א סאציאל-דעמאקראט. האבען זיי דאן אפגעגעבען א סאלווע און ס'זענען געפאלען 2 טויטע היטלע-ראווצעס.

דערנאך איז פון דער שיסעריי דער'הרג'עט געווארען א פאליציי-אינספעקטאר און א צופעליגער דורכגייער.

די היטלעראווצעס האבען זיך געפרובט צו אטאקירען דאס ארבייטער-הויז, אבער מ'האט די אטאקע אפגעשלאגען און זיי נישט אריינגעלאזט.

פאליציי האט ארעסטירט 100 פערזאן, און אין ארבייטער-הויז דורכגעפיהרט א רעוויזיע, וואו זי האט צוגענומען א סך געוועהר.

מ'גיט איבער, אז עס האלט דערביי, ס'זאל אויפגעלייזט ווערען דער שוץ-בונד.

בערלין, 16 (ספ. טעל.)

אין דארטמונד האט געזאלט היינט פארקומען א מיטינג אויף וועלכען ס'האט געזאלט רעדען פאן-פאפען.

פארמיטאג זענען אבער דארט פארגעקומען בלוטיגע אונרוהען אין די גאסען.

עס זענען נעמליך פארגעקומען קאמפען צווישען די נאציאנאל-סאציאליסטען און די קאמוניסטען.

פאליציי האט געמוזט אונטערדרוקען.

עס זענען דא 2 דער'הרג'עטע און 12 שווער-פערוואונדעטע.

צווישען די דער'הרג'עטע איז דא 1 היטלעריסט און 1 פרוי, א צופעליגע פערבייגייערין.

צווישען די שווער-פערוואונדעטע — איין פאליציאנט.

פאראקעז אינ'ם בלאק פון די נאציאנאלע מינדערהייטען אין דייטשלאנד

בערלין, 16. (ספ. טעל.) די פוילישע פרעסע אין דייטשלאנד פערעפענטליכט א ידיעה, אז די ליסטע פון אלע נאציאנאלע מינדערהייטען אין דייטשלאנד איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען.

אויף דער דאזיגער ליסטע זענען די ערשטע 2 און דאס זיבענטע ארט בעשטימט פאר דער פוילישער בעפעלקערונג.

די ליסטע טראגט דעם נאמען „נאציאנאלע מינדערהייטען אין דייטשלאנד".

אויפ'ן ערשטען פלאץ קאנדידירט דער ד"ר יאן קאטשמארעק, אויפ'ן צווייטען — דער קשיאבדז, ד"ר ב. דאימאנסקע, פרעזעס פונ'ם פאלאקען-פערבאנד אין דייטשלאנד.

אויפ'ן זיבעטען ארט געפינט זיך דער פאלאק לעאפאלד מיקא, א לאנדווירט פון שלעזיען.

מכוח דעם סאוויעטיש=רומענישען נישט=אגרעסיע=אפמאך

מאסקווע, 16. (ספר טעל.) די סאוויעטישע טעלעגראפען אגענטור „טאס" פערעפענטליכט א גע-שפרעך מיט ליטווינאוו'ן וועגען דעם נישט-אגרעסיע-פאקט מיט רומעניען.

ליטווינאוו האט געזאגט, אז שוין 9 חדשים ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט די רומענישע פארשטעהער אין ריגע, און אויב ס'איז דערוויילע נאך נישט דערגרייכט געווארען קיין פאזיטיווער רעזולטאט, איז עס די שולד פון רומעניען, וועלכע אפערירט מיט פוילע פרעטענזיעס, און לאזט נישט צוקומען צום עיקר.

קלאנגען וועגען דער הויך פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1933=34

ווארשא, 16. (ספ. טעל.) לויט קורסירענדע קלאנגען, שטעלט זיך פאר דער פראיעקט פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1933/4, וואס איז בעארבייט געווארען דורכ'ן פינאנץ-מיניסטעריום אויף אזא אופן, אז די פרעלימינירטע אויסגאבע דארפען בעטרעפען 2 מיליארד מיט 450 מיליאן זל'ערך, און די הכנסות — 2 מיליארד מיט 100 מיליאן.

אנטי-יודישע עקסצעסען אין רומעניען

קוזיסטען בעפאלען יודען און דעמאלירען יודישע געשעפטען

בוקארעשט, 16 (יט"א טעלעגראפיש)

אין שטעטעל ראבייע, אין רעזולטאט פון דער ווילדער העצע, האבען די קוזיסטען אויס-געפיהרט אנטי-יודישע עקסצעסען. די צעווילדע-וועטע קוזיסטען האבען דעמאלירט פיל יודישע הייזער, בעפאלען און געשלאגען יודישע פרויען און קינדער. צעשטערט יודישע געשעפטען און די סחורה ארויסגעווארפען אין דער גאס. ערשט צוויי שעה שפעטער איז אנגעקומען די זשאנדארמעריע, וועלכע האט פיל כוליגאנעס ארעסטירט.

פראקלאמירען ארץ=ישראל פאר א נאציאנאלע אראבישע מלוכה

די קאמוניסטען האבען שוין צוגעגרייט א קאנסטיטוציע פאר דער נייער מלוכה

ענטדעקט קאמונ. ליטעראטור און ארעסטען אין ארץ-ישראל

ירושלים, 16. (יט"א טעלעגראפיש) די פאליציי האט אדורכגעפיהרט א רעוויזיע, ס'איז געפונען געווארען פיל קאמוניסטישע ליטעראטור און אינסטרוקציעס פון מאסקווע, ס'זענען ארעסטירט געווארען איין אראבער קעמעל אדעל און רחל פוקס פון פוילען, וועלכע האבען געדריקט די קאמוניסטישע פלוג-בלעטער. ביידע ארעסטירטע זענען באלד גע-שטעלט געווארען פאר'ן געריכט. דער אראבער איז פערמשפט געווארען אויף 6 און רחל פוקס אויף 3 חדשים, און ארויסגעשיקט צו ווערען פון לאנד.

פון דער געפונענער קאמוניסטישער ליטעראטור איז צו זעהען, אז די קאמוניסטען שטרעבען צו פראקלאמירען ארץ-ישראל פאר א נאציאנאלע אראבישע מלוכה, פאר וועלכע ס'איז שוין אפילו צוגעגרייט א קאנסטיטוציע פאר דער נייער מלוכה.

פאר בלאזען שופר ביי דער כותל-המערבי

ניימאן בעשטראפט געווארען אויף 21 טעג ארעסט

ירושלים. 16 (יט"א טעלעגראפיש)

דער פוילישער יוד ניימאן, וועלכער האט גע-פרובט צו נעילה בלאזען שופר ביי דער כותל המערבי, איז פער'משפט געווארען אויף 21 טעג ארעסט.

נייער בנין פאר'ן קרן-היסוד

גרונדשטיין ווערט מארגען געלעגט אין ארץ=ישראל

ירושלים, 16. (יט"א טעלעגראפיש) מארגען קומט פאר די גרונדשטיין לעגונג פון קרן-היסוד-בנין.

האנדווערקער-צוזאמענפאהר

מארגען געעפענט אין קעלץ

קעלץ, 16. (יט"א טעלעגראפיש) מארגען, דינסטאג, ווערט דא געעפענט דער האנדווערקער-צוזאמענפאהר. ס'ווערען ערווארט 400 דעלעגאטען פון פוילען.

נייע רעוועלאציעס

וועגען דעם קאנטאקט פון דעם עהם-קראנפרינץ מיט דער דייטשער רעגירונג

בערלין, 16. (ספ. טעל.) די סאציאל-דעמא-קראטישע פרעסע האט פערעפענטליכט נייע רעוועלאציעס וועגען דעם קאנטאקט צווישען דעם עקס-קראנפרינץ מיט דער דייטשער רעגירונג.

פאר גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אידזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% בילליגער
קומט און איבערציגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II. שטאק

„VIENPOL" נור פון דער פירמע
FABRYKA GIĘTYCH MEBLI
„VIENPOL"
Zawadzka 5, tel. 191-20

פערלאנגט ווינער מעבעל
גאראנטירט מיט איהר שטארקייט און דויערהאפטיגקייט
צו בעקומען אין אלע מעבעל-געשעפטען.
פאבריקס-לאגער אויף 5 זאוואדזקא 5

r. Med.
JÓZEF IZYKSON
Choroby uszu, nosa, gardła, wady wymowy i głosu
POWRóCIŁ
Przyjmuje od 5 — 7
Południowa 9 — Telefon 210-75

גארדינען=פאבריק
לייטונג: איזאק בער
לאדז, פיעטריקאווער 21
אין צווייטען הויף, ערשטער שטאק.
עמפפעהלט פארהאנגען, קאפעס-ראלעטען, ווימראזשען, עטאמי-נענע, טיולענע, שידעלקאווע, פילע,
די נייעסטע מאדעלען
אין גרויסען אויסוואהל
צו די בילינסטע פרייזען.
רעיעלע בעהאנדלונג!
קומט און איבערציינט אייך!

6363 בעזה"י
לערן- און ערציהונגס-אנשטאלט
„חורב"
לאדז, צעגעלניאנא 16.
צוליב'ן פערגרעסערען דעם לאקאל פון „חורב" זענען מיר אימשטאנד אנצונעהמען נאך א בעגרעניצטע צאהל תלמידים אין די מחלקות ג', ה', ו'.
דער גן-ילדים ווערט איבערגעטראגען אין א ספעציעלען בעקוועהמען לאקאל.
תלמידים אין די אויבענדערמאנטע מחלקות און אין גן-ילדים ווערען אנגענומען טעגליך פון 11—2 און פון 5—8.
די יונגערע תלמידים ווערען געבראכט און געפיהרט אהיים.

די נייעסטע מאדעלען
און דער רייכסטער און גרעסטער אויסוואהל
פון די מאדערנסטע טריקאטאזש=אויסארבייטונגען
דזשימפערס רעפארמעס
זשאקעטען ספעציעלע
פולאווערס ספארט-פולאווערס
קאסטיומען ווי אויך פאר קינדער
אויף לאגער די מאדערנסטע
שטרימפ און שקארפעטען
און די עלעגאנטסטע הערען-גאלאנטעריע
עמפפעהלט צו די בילינגסטע פרייזען
Tricot
Łódź, Zgierska 4 (przy Nowomiejskiej)
Telefon 191-06
קומט און איבערציינט אייך!

לאָדז. 17 אָקטאָבער 1932

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 17 אָקטאָבער 1932

ראַטל־אָז
לגבי די שווערע פּראָבלעמען

מיט דער דערנעהנטערונג פון דער סיים־סעסיע האָט די אָפּאָזיציע אויפגעלעבט. די ענדעציע האָט צונויפגערופן לאָקאַלע צוזאַמענפאָהרן פון אירע אָרגאַניזאַציעס, אויף וועלכע עס איז אַרומגערעדט געוואָרן דאָס פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי אויף דער באַהעלטער צוקונפט און עס זענען אָנגענומען געוואָרן ענטשפּרעכענדע רעזאָלוציעס. דער הויפּט־אָרגאַן פון דער פּאַרטיי, די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ“ האָט מיט טריומף רעזומירט די רעזולטאַטן פון די צוזאַמענפאָהרן און מיטגעטיילט דער געזעלשאַפט, אַז „מיר קוקן אין דער צוקונפט מיט דעם גרעסטן אָפּטימיזם“. גלייכצייטיג איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון פּ.פּ.ס׳שן הויפּט־ראַט, וועלכער האָט בעטראַכט די סיטואַציע און איז געקומען צום אויספיהר, אַז די סאַנאַציע־רעגירונג מוז בעזייטיגט ווערן און אַז אַרויספיהרן דאָס לאַנד פון דער פּאָליטישער לעטאַרגיע און ווירטשאַפטליכן קריזיס קאָן נאָר אַ רעגירונג פון אַרבייטער און פּויערים.

קאָנסטאַטירענדיג די דערוואַכונג פון דער האַרפערדיגקייט ביי די ענדעקעס און די פּ.פּ.ס. איז דער אָרגאַן פון דער סאַנאַציע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ“ מסכים, אַז אין איצטיגן מאָמענט זענען ווירקליך פאָרהאַן זעהר וויכטיגע פראַגן, איבער וועלכע עס איז ווערט און עס איז נויטיג זיך צו פערטראַכטן, ווייל די פראַגן פאָדערן אַ דרינגענדע ערלעדיגונג. מען דאַרף אויסקלויבן צווישן סיסטעם פון אויטאַרקיע (זעלבסטאויסקום) און דעם סיסטעם פון אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס - פערמיטלונג; מען דאַרף אָננעהמען אַ שטעלונג צום פּראָבלעם פון די פּרייזן; מען דאַרף קלאָר מאַכן דעם שטאַנדפּונקט אויפ׳ן אופן פון ערלעדיגן די חובות; מען קאָן נישט אויסמיידן דאָס פּראָבלעם פון אונטערשיד צווישן די פּרייזן אויפ׳ן פרייען מאַרק און צו די אַזוי גערופענע שטייפע פּרייזן. צו אָט די אַלע פּראָבלעמען מוז מען אָננעהמען אַ שטעלונג.

ווי אַזוי האָבן די אַלע פראַגן ערלעדיגט די ענדעציע און די פּ. פּ. ס.? די ענדעקעס האָבן זיך בעגנוגנט מיט עטליכע אַלגעמיינע, גאָרנישט זאָגנדיגע זאַצן; די פּ. פּ. ס. האָט עס געטון נאָך ערגער: זי האָט די קלאָרע ענטפערס אויף די שווערע פראַגן פערביטן מיט איין קלינגענדער פראַזע: מען דאַרף איינשטעלן אַ רעגירונג פון אַרבייטער און פּויערים.

אָבער וואָס בעדייט אָט די פאָרמולע אין מויל פון פּ. פּ. ס.? זי בעדייט אַ רעגירונג — ניעדזשיאַלקאָווסקי — וויטאָס־קאַרפּאַטי. די פּ. פּ. ס. לעגט אַלזאָ די ברענענדיגע פּאָליטיש - ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען פון טאָג אויף אַ דאָזיגן אופן: אויפ׳ן ווירטשאַפטליכן געביט רוקן זיי אַרויס אַ מאַקסימאַלן פּראָגראַם. דאָ הערט מען נישט אַנדערש, ווי די ווערטער פון „ענטאייגענען“, „איבערנעמען דורך דער מלוכה“, „נאַציאָנאַליזירן“, „סאָציאַליזירן“ א. אז. וו. דאַגעגן אויפ׳ן פּאָליטישן געביט האָט די פּ. פּ. ס. בלויז אַ פּראָגראַם מינימום: אַ רעגירונג, וואו אין איין וואָגן זאָלן זיין איינגעשפּאַנט ניעדזשיאַלקאָווסקי און וויטאָס. און די דאָזיגע רעגירונג וועט עס דאַרפן דורכפיהרן דעם מאַקסימאַלן ווירטשאַפטליכן פּראָגראַם. עס איז לייכט זיך פאָרצושטעלן אין וואָס פאַר אַ האָפנונגסלאָזער בעץ פון ווידערשפּרוכן און אומבעהאָלפענקייט די פּ. פּ. ס. וועלן מוזן אַריינפאַלן. דעוואַלואירן דעם זלאָטע? אָבער דאָס בעדייט פערקלענערן די אַרבייטסלוינען, און דאָס איז נישט דערלאָזבאַר, נידריגע פּרייזן? דאָסזעלבע. אַ הויכער בודזשעט? איז זעהר אַ שיינע זאַך, אָבער הויכע שטייערן — דאָס געפעהלט קיינעם נישט. פערקלענערן די באַהן־טאַריפן? און וואָס וועט זאָגן דער פּראָפעסיאָנעלער פעראיין פון די באַהן־אַרבייטער? רעגלאַמענטירן די פּרייזן פון די שפּייז־פּראָדוקטן? איז וואָס וועט דערויף זאָגן וויטאָס פערמעגנס שטייער? — וועט דערויף נישט איינגעהן קאַרפּאַטי.

אָט אַזוי וועט אויסזעהן די נייע אויפלאַגע פון צענטראָלעוו, וועלכע וועט זיך בעמיהען רעאַליזירן די ברייטע לאָזונגען פון פּ. פּ. ס. מכוח ענטאייגענען, נאַציאָנאַליזירן א. אַז. וו.

מען קאָן נישט לייקענען: דער קריטיק פון רעגירונגס לאַגער בנוגע דער לעזונג פון די גרויסע פּראָבלעמען, וועלכע עס לעגט פאָר די אָפּאָזיציע, קאָן מען נישט אָפּזאָגן אין אַ גרויסער מאָס ריכטיגקייט און שאַרפזיניגקייט. אָבער דאָס פּראָגראַם פון דער סאַנאַציע אַליין, אויף וויפיל אַזאַ פּראָגראַם עקזיסטירט בכלל, קאָן זיך אויך נישט בערימען מיט קלאָרהייט און אויסגעהאַלטנקייט. עס קומט דעריבער אויס פעסטצושטעלן, אַז די דריי וויכטיגסטע פּאָליטישע שטרעמונגען אין דער פּוילישער געזעלשאַפט — סאַנאַציע, ענדעציע און דער סאָציאַליזם — שטעהן ראַטלאָז לגבי די וויכטיגסטע פּראָבלעמען פון דער צייט. (ען)

אין מאָסקווע ערוואַרט מען אַ קורס אויף רעכטס
פּרטים וועגן דער ענטדעקטער פערשווערונג

פון מאָסקווע זענען דערהאַלטן געוואָרן די פּרטים פון דער פּלענאַר־זיצונג פון צ. ק. און צ. ק. ק. (צענטראַלע קאָנטראָל קאָמיסיע) פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, אויף וועלכער עס איז ענטדעקט געוואָרן די נייע קאָנטר־רעוואָלוציאָנערע פערשווערונג.

דער פּלענום איז אַדורך, ווי מען גיט איבער, אין אַ זעהר אָנגעשטרענגטער שטימונג. אַ שאַרפע קריטיק האָט געדאַרפט אויסהאַלטן די דערנעהרונגס־פּאָליטיק פון דער רעגירונג, דערביי זענען שטאַרק אָנגעפאַלן אויף דער גענעראַל־ליניע די דעלעגאַטן פון אוקראַינע. סטאַלין איז אויף דער גרעסטער טייל פון די זיצונגען נישט געווען און איבערגעלאָזט אויף קאַגאַנאָוויטשן דעם עול זיך צו פערטיידיגן פאַר די אָנפאַלן. די שטימונג איז געווען נישט גינסטיג פאַר דער לייטונג פון דער פּאַרטיי און פאַר׳ן אָפּשטימען פון די רעזאָלוציעס איז אָנגעווענדעט געוואָרן דער אויסגעפּרובטער מאַנעווער: סאָלץ האָט אין נאָמען פון צ. ק. ק. מיטגעטיילט וועגן דער ענטדעקונג פון אַ קאָנטר־רעוואָלוציאָנערער פערשווערונג. די אָפּאָזיציאָנערן, וועלכע האָבן קריטיקירט די גענעראַל־ליניע, זענען מאָמענטאַל פערשוויגן געוואָרן מורא האָבענדיג מען זאָל זיי נישט צושפּילן צו דער ענטדעקטער קאָנטר־רעוואָלוציע.

פון דעם בעריכט איז קלאָר געוואָרן, אַז ריוטין, וועלכער איז אויסגעשלאָסן געוואָרן פון דער פּאַרטיי אין יאָהר 1931 אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערשווערונג פון סירצאָוו׳ן האָט אָנגעפיהרט מיט דער אָרגאַניזאַציאָנעלער אַרבייט ביים שאַפן אַ נישט לעגאַלע פּאַרטיי, וועלכע האָט געפאָדערט מען זאָל באַלד פונאַנדערלאָזן די סאָווכאָזן און קאָלכאָזן, איינפיהרן פרייען האַנדעל אויף די מאַרק און די הויפּטזאַך: צוזאַמענרופן אַן אויסערגעוועהנליכן צוזאַמענפאָהר פון די ראַטן וועלכער דאַרפן לעזן די פראַגע וועגן דער צוועקמעסיגקייט ווייטער זיך צו האַלטן אָן דעם סיסטעם פון איינפּאַרטייאישער דיקטאַטור. די אַרבייט פון ריוטינען זאָל האָבן אַדורכגעגאַנגען מיט דעם וויסן און אַפילו אונטערשטיצונג פון אייניגע אָנגעזעהענע מיטגלידער פון צ. ק.

ריוטין איז נאָך אַ יונגער אַרבייטער־טוער, ער האָט זיך צוזאַמענגעפאָרט מיט סירצאָווען, און אינאיינעם מיט איהם אָנטיילגענומען אין דער פערשווערונג פון פאָריגן יאָהר.

אויף די פערזאַמלונגען פון די פערשווערער האָט ריוטין אָפן געפאָדערט מען זאָל סטאַלינען בעזייטיגן מיט געוואַלט. ער איז אַרעסטירט געוואָרען און צוזאַמען מיט סירצאָוו׳ן איז ער פערשיקט געוואָרן אויף 10 יאָהר קיין סיביר.

די סאָוועטישע פּרעסע איז אָפיציעל מודיע וועגן 24 אויסגעשלאָסענע מיטגלידער פון דער פּאַרטיי. פּאַקטיש זענען אויסגעשלאָסן, אַרעסטירט, אָדער איבערגעגעבן אין רשות פון ג. פּ. או. אַ צע־ערך הונדערט פּערזאָן.

אַ חוץ די דריי אָנגעזעהענע קאָמוניסטן: זינאָוויעוו, קאַמענעוו און אוגלאַנאָוו געפינען זיך צווישן די אויסגעשלאָסענע אייניגע פיהרער פון דער יונגער קאָמוניסטישער בעוועגונג; סטען, אַ שטייגער, איז געווען מיטגליד פון פּרעזידיום אין קאָמוניסטישן יוגענד אינטערנאַציאָנאַל, פּטאַשני, אַ געלערנטער עקאָנאָמיסט איז אין מאָסקווע פערעכנט געווען אַלס איינער פון די טאַלאַנטפולסטע פאָרשטעהער פון דער יונגער וויסענשאַפט; מאַרעצקי, אַ בעליבטער שילער פון בוכאַרינען, איז ביז צו דער לעצטער צייט געווען זעהר נאָהענט צו סטאַלינען און האָט ביים צענטראַל־קאָמיטעט פערנומען דעם פעראַנטוואָרטליכן אַמט פון קאָנסולטאַנט אין לאַנדווירטשאַפטליכע פראַגען.

אין מאָסקווע געהען איצט אַרום האַרטנעקיגע קלאַנגען, אַז די פּאָליטיק פון דער פּאַרטיי און רעגירונג וועט איצט אָננעהמען אַ שאַרפן קורס אויף רעכטס. מען ערוואַרט, אַז סטאַלין זאָל ווידערהאָלן זיין געוועהנליכן מאַנעווער: נאָכ׳ן זיג איבער דער אָפּאָזיציע פון רעכטס אָדער לינקס בעהמען אַליין רעאַליזירן זייער פּראָגראַם.

דאָרט, וואו עס ווערט געמאַכט די דייטשע פּאָליטיק
אין לאָקאַל פון בערלינער „הערענקלוב“

דער בערלינער קאָרעספּאָנדענט פון „נייעס ווינער“ זשורנאַל „בעשרייבט דעם בערלינער „הערענקלוב“ וואו פאָן פּאַפּען איז, ווי בעוואוסט, איינער פון די אָנגעזעהענסטע מיטגלידער.

אין פּאַרטער פון אַ פּרעכטיגן פּאַלאַץ, געגען דער פראַנצויזישער געזאַנדשאַפט, און אין ריה מיט׳ן מיניסטאַרען־פּאַרק, וואָס ליגט אויף דער ווילהעלם־שטראַסע, געפינט זיך דער אונטערנעהמער אַריסטאָקראַטישער קלוב פון בערלין. אין די צייטן פון׳ם קייזער האָבן אין דעם דאָזיגן קלוב געהאַט אַ צוטריט נאָר די פאָרשטעהער פון די הויף־קרייזן און פון די גוואַרדיע־פּאָלקן.

אויף דער שוועל בעגעגענט דעם גאַסט אַ לאַקאַי אָנגעטון ווי פון דער באַהעל, ער פיהרט דעם גאַסט אַרום איבער די עלעגאַנטע, אָבער בעשיידען אויסמעבלירטע זאַלען.

אַלע נאָכמיטאָג און אָוונט זאַמלען זיך ביים איינפאַכן קלובטיש אַריסטאָקראַטן, לאַנד־בעזיצער, העכערע בעאַמטע, רעדאַקטאָרן פון די רעכטע צייטונגען, מיטגלידער פון דער אַגראַר קאַמער, געלעהרטע מיט בעוואוסטע נעמען, קאָנסערוואַטיוו געשטימטע אַדוואָקאַטן און דאָקטוירים, פאָרשטעהער פון דער רהיינער און שלעזישער שווער־אינדוסטריע א. אַ. וו. דער קערן פון דער אָרגאַניזאַציע בעשטעהט פון די מיטגלידער אַגראַריער, וועלכע שמועסן זיך דאָ אויס וועגן פּאָליטיק א. ד. ג.

פון זינט עס איז צו דער מאַכט געקומען דער קאַבינעט פון פאָן־פּאַפּען, קען מען פאַר דעם הויז אָפט זעהן מיניסטערישע אויטאָמאָבילן און ביים טיש אין עס־צימער פאָן פּאַפּענען, וועלכער גיט אָפּ כבוד דער בעשיידענער אָדער געשמאַקער קוך פון זיין קלוב.

דער קריגס־מיניסטער גענעראַל שלייכער בעווייזט זיך אויך גאַנץ אָפט אין דעם קלוב, ווייל ער ווייסט, אַז דאָ קאָן ער בעגעגענען זיינע קאָלעגן פון דער רעגירונג. דער דאָזיגער קלוב איז ביי דער איצטיגער צייט דער צענטער פון די דייטשע קרייזן, וועלכע רופן זיך אָן קאָנסערוואַטאָרישע.

פּאָרזיצער פון דעם קלוב איז דער זוהן פאָן אַלווענסלעבען, וועלכער האָט בעקומען פון קייזער ווילהעלם 11 דעם טיטול אַלס גראַף. ער געהערט צום קרייז פון די יונגע דייטשע קאָנסערוואַטאָרן און ווערט זעהר געאַכטעט אין די רעגירענדע קרייזן.

צווישן די מיטגלידער פון קלוב ווערט אָפט געשמועסט די פראַגע אויף וויפיל עס זענען אמת די קלאַנגען וועגן דעם, אַז אין די געהיימע צימערן פון קלוב ווערן געפלאָכטן די פעדים, וואָס פיהרען צו היטלער׳ן...

דער קלוב איז דאָס אָרט, וואו עס בעגעגענען זיך די פאָרשטעהער פון דער קאָנסערוואַטיווער רעגירונג מיט די פאָרשטעהער פון די קאָנסערוואַטיווע ערד־בעזיצער־קרייזן, קאָנסערוואַטיווער אינטעליגענץ, קאָנסערוואַטיווער אינדוסטריע, קאָנסערוואַטיווער פּרעסע, און העכער קאָנסערוואַטיווע בעאַמטענשאַפט. דערפון קען מען דרינגען, אַז די קלאַנגען זענען נישט מעהר ווי קלאַנגען.

די גרעסטע שלאַכט
אין דער געשיכטע פון אַמעריקאַ

מיר ווייסן אַזוי ווייניג, וואָס עס קומט איצט פאָר אין בראַזיליען. לאָמיר זעהן וואָס עס שרייבט וועגן דעם די בוענאָס איירעסער „יודישע צייטונג“ אין אַן אַרטיקל א״נ „די גרעסטע שלאַכט אין דער געשיכטע פון אַמעריקאַ“, די בעלויכטונג פון דער קאָנסערוואַטיווער „יודישער צייטונג“ איז אמת בלי ספק אַ טענדענציעזע, עטוואָס קלאָהרער מאַכן די לאַגע וועט זי דאָך.

אָט וואָס זי שרייבט:

„אין דער צייט, ווען אַלע לענדער פון אַמעריקאַ מיהען זיך נישט צו דערלאָזן, אַז די צוויי קליינע דרום אַמעריקאַנישע פעלקער — באָליוויע און פּאַראַגוואַי זאָלן זיך געגענזייטיג אויסשעכטן, קומט פאָר אויף דער טעריטאָריע פון דער גרויסער בראַזיליאַנישער רעפּובליק אַ בלוטיגער קריג צווישן ברידער.

אויב פאַר אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפליקטן זענען דאָך פאַר די לעצטע יאָהרן געשאַפן געוואָרן געוויסע רעכטלעך־אָנערקענטע קערפּערשאַפטן, וואָס קענען און האָבן דאָס רעכט צו זאָגן דעות און עצות, ווי אַזוי אויסצומיידן די קאַטאַסטראָפאַלע אויסוויקלונג פון די סיכסוכים צווישן פאָלק און פאָלק, איז אָבער נישטאָ קיין שום קראַפט און קיין שום אינטערנאַציאָנאַלע אַווטאָריטעט וואָס זאָל קענען אָפּשטעלן אַ אינערליכן ברודער און בירגער־קריג, ווי שרעקליך ער זאָל נישט זיין.

אין דעם בירגער־קריג איז גילטיג בלויז דער אַלט־רוימישער פּרינציפּ: „ווי דעם בעזיגטן“!...

די אַמעריקאַנער פעלקער מוזן אַלזאָ מיט פערלייגטע הענד און אַלס זייטיגע צושויער צוקוקען זיך צו דעם בלוטיגן פערניכטונגס־קאַמף, וואָס קומט איצט פאָר אויף דער בראַזיליאַנער טעריטאָריע צווישן די אָנהענגער פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג אין ריאָ, און די רעוואָלוציאָנערן „קאָנסטיטוציאָנאַליסטן“ פון סאַן פּאַבלאָ.

און די איצטיגע רעוואָלוציע אין בראַזיליע איז שוין גאָרנישט קיין קינדער שפּיל.

עס איז אַ בלוטיגע און ערנסטע מלחמה, לויט אַלע ברוטאַלע כללים פון קריג.

ביידע צדדים האָבן מאָביליזירט גרויסע מיליטערישע קרעפטן, און עס קעמפן איינער געגען דעם אַנדערן אַרמייען, וואָס ציילן אין די צענדליגער טויזנטער סאָלדאַטן, וואָס בענוצן אַלע מאָדערנע טעכניש־מיליטערישע פערניכטונגס־מיטלען, ווי שווערע קאַנאָנען, אַעראָפּלאַנען און טאַנקען.

און די דאָזיגע בלוטיגע ברודער־מלחמה צווישן די בראַזיליאַנער, האַלט אָן שוין עטליכע וואָכען און האָט דערגרייכט צו איהר בלוטיגן קלימאַקס אין די לעצטע טעג.

עס הייסט, אַז די לעצטע שלאַכט ביי בורי, וואָס האָט זיך אויסגעשפּרייט אויף אַ פראָנט פון צעהן קילאָמעטער, איז די גרעסטע אין דער געשיכטע פון אַמעריקע.

וויפיל קרבנות האָט פערצערט אָט דער דאָזיגער ברוטאַלער ברודער־קאַמף? ביידע קעמפענדע צדדים זענען זעהר שפּאָרזאַם אין זייערע ידיעות. די רעוואָלוציאָנערע „קאָנסטיטוציאָנאַליסטען“ גיבען אַליין צו, אַז זיי האָבן שוין ביז איצט פערלוירען איבער פיר טויזנד מאַן. די פערלוסטען פון צווייטן צד דאַרפן, וואַהרשיינליך, נישט זיין פיל קלענער.

און צו אָט דעם געוואַלדיגן בלוט־פערלוסט, וואָס דאָס בראַזיליאַנער פאָלק ברענגט אויפ׳ן מזבח פון דעם בירגער־קריג, דאַרף מען נאָך צורעכענען די שווערע ווירטשאַפטליכע שאָדענס, וואָס דער דאָזיגער קאַמף ברענגט דער בראַזיליאַנער רעפּובליק. אָפּגערעדט שוין דערפון, וואָס אַזאַ קאַמף, וואָס טראָגט דעם כאַראַקטער פון אַנ׳אמת׳ער מלחמה, איז גאָר נישט קיין ביליגער ביסן, ליידט און ווערט דערשיטערט דער גאַנצער ווירטשאַפטליכער אָרגאַניזם פון לאַנד. און דער עקאָנאָמישער מצב פון בראַזיליען איז אויך ביז דער רעוואָלוציע נישט געווען קיין גלענצענדער. בראַזיליען האָט נישט פיל ווייניגער פון אַנדערע אַמעריקאַנישע לענדער געליטען פון דעם וועלט־קריזיס און בעזונדערס פון פאַלליטש פון איהר וויכטיגסטער פּראָדוקציע — פון קאַווע־עקספּאָרט.

איצט, אַלס צוגאָב איז געקומען די שווערע בירגער־מלחמה, וואָס וועט זיך לייגן ווי אַנ׳אומדערטרעגליכע לאַסט אויפ׳ן ביודזשעט פון דער נאַציע און וועט נאָך מעהר דעזאָרגאַניזירן די נאַציאָנאַלע ווירטשאַפט.

און אויב די טרויעריגע דערפאַהרונג האָט געוויזען, אַז די אויסערליכע מלחמות זענען פּונקט אַזאַ שלעכט געשעפט פאַר די בעזיגטע, ווי פאַר די זיגער, איז דאָס נאָך פיל מעהר חל אויף אַ בירגער־קריג, וואו ביידע קעמפענדע צדדים שעפּן אויס די מאַטעריעלע און מאָראַלישע כחות פון איין און דער זעלבער נאַציע.

און ווער איז גערעכט, אָדער אומגערעכט אין דעם דאָזיגן בלוטיגן בירגער־קריג?

אויף אָט דער פראַגע איז נישט לייכט צו ענטפערן, ווייל דער אמת׳ער אמת איז, אַז ביידע צדדים זענען זונדיג און שולדיג.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-אָרטאָפּעד
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטן פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטן, ווי: תקלאַדסעם אויף פּלאַטפוסן, קינסטלעכע הענד און פיס, קאָרסעטן א. אז. וו.
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר
אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטן
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 1—2.
אין כּלמי פון 8—9 פריה.

הספּאָרט=בעוועגונג

לאָדזער „מכבי" אין „א"=קלאַס

נעכטיגער עמאָציאָנעלער מעטש אין טאָמאַשאָוו

מכבי (לאָדז) — לעכיאַ (טאָמאַשאָוו) 2:2 (2:1)

אויף נעכטען איז בעשטימט געוואָרען דער סיגנאַל־מעטש וועגען אַריינגעהען אין „א"־קלאַס צווישען לאָדזער יודישען מאַנשאַפט „מכבי" און דער טאָמאַשאָווער „לעכיא".

ווי בעקאַנט איז „מכבי" געגאַנגען כסדר פאָר־אויס אין די קאַמפען וועגען דער מייסטערשאַפט פון „בע" קלאַס אין דער פראָמאָציע אין דער „א", איהר זיגרייכער קאַמף האָט זיך אָבער איבערגעבראָכען ביי דער פערמעסטונג טאַקע מיט דער טאָמאַשאָווער „לעכיא" אין לאָדז ווען „מכבי" האָט געפיהרט 0:3 און אין די לעצטע 15 מינוט האָט זי אָפּגעגעבען אַלע 3 טויערען.

צוליב דעם רעזולטאַט איז געקומען צו דער ענטשיידענער פערמעסטונג און אָנבעלאַנג פון דעם ווער ס'וואָלט געוואונען וואָלט פערדעכענט געוואָרען אין דער „אַ"־קלאַס, פאַר „מכבי", וועלכע האָט גע־האַט אין פערלוירענעם פונקט איז גענוג געווען אַ רעמי־רעזולטאַט און דאָס האָט זי ביי דער נעכטיגער שווערער פערמעסטונג אויסגעקעמפט, דערגרייכענדיג דעם רעזולטאַט 2:2.

אַזוי אַרום ווערט די יודישע מאַנשאַפט שוין זיכער איבערגעפיהרט אין „אַ" קלאַס אויפ'ן אָרט פון די פּאַביאַניצער פ. ט. צ. וואָס פאַלט אַראָפּ אין „בע"־קלאַס.

פאַר „מכבי" שטעהט איצט אַ זעהר שווערע אויפגאַבע. זי וועט דאַרפען רעפּרעזענטירען איהר הויך און מוזען בעווייזען, אז זי איז ראוי געווען צו דער פּראָמאָציע מיט „מכבי" סימפּאַטיזירען די לאָדזער יודישע ספּאָרטלער, ווייל די מאַנשאַפט איז ערצויגען געוואָרען אויף די טראַדיציעס פון דעם ספּאָרט־פעראיין און יעדער איינציגער שפּילער האָט פערשטאַנען צו פערטיידיגען דעם כבוד פון זיין פעראיין און פון יודישען ספּאָרט, איצט ווען אין „אַ" קלאַס זיינען 2 יודישע מאַנשאַפטען „הכח" און „מכבי", מיר האָבען דעם גרונד מורא צו האָבען, אַז דער קאָנקורענץ־קאַמף וועט נישט געהען אין דער אַלגעמיינער בעוועגונג, נאָר ספּעציעל צווישען ביידע יודישע פעראיינען, און דאָס דאַרף אויסגע־מיטען ווערען.

יעדענפאַלס בעגריסען מיר „מכבי" אין דעם ספּאָרט־זיג און ערוואַרטען פון איהם ווייטערדיגע סאָלידע און אידעאַלע אַרבייט אויפ'ן געביט פון פיזישער ערציהונג צווישען דער יודישער יוגענד.

* * *

דער פערלויף פון שפּילען איז געווען נישט איבטערעסאַנט, שוין צוליב דעם וואָס דער פּלאַץ איז געווען פול וואַסער און כמעט נישט שפּיל־פעהיג, ווייטער מוז מען זיך וואונדערען אויף דער האַלטונג פון ריכטער מאַרטשעווסקי, וועלכער האָט פאַר יעדען פרייז געוואָלט זעהען, אַז „לעכיא" זאָל דעם מעטש געווינען...

דאָס ערשטע טויער ערצילט „לעכיא", אָבער באַלד גלייכט פרענקעל אויס, 2 מינוט פאַר'ן סוף פון דער ערשטער העלפט דיקטירט דער ריכטער גאַנץ אונערוואַרטעט און פאַר קיין שום פערשולדי־גונג אַ שטראַף־שטויס געגען „מכבי", וואָס ווערט פערוואַנדעלט אין אַ טויער, אַזוי אַרום ענדיגט זיך די ערשטע העלפט מיט 1:2 פאַר „לעכיא".

אין דער צווייטער העלפט איז דאָס שפּילען זעהר בערוהיש און ברוטאַל, 6 מינוט פאַר'ן סוף דיקטירט דער ריכטער אַ פריי־שטויס געגען „לעכיא" און קאַסין שיסט זיכער אין עק. דער טויערען־רעזולטאַט איז 2:2. דאָס שפּילען פערוואַנ־דעלט זיך אין אַ בערוהישען קאָפּעריי. דער ריכ־טער וויל פאַר יעדען פרייז „לעכיאַן" אַ טובה טון און ער דיקטירט אין די לעצטע 4 מינוט 2 פריי־שטויסען און 2 ווינקעל־שטויסען און צו דעם אַלעם האָט ער נאָך פערלענגערט דאָס שפּילען אויף 3 מינוט.

נאָכ'ן פערענדיגען דעם מעטש איז דאָס גאַנצע פּובליקום אַרויף אויפ'ן פּלאַץ, כדי מכבד צו זיין די יודישע שפּילער, ס'האָבען זיך בעוויזען שטיינער און אַפילו מעסערס, קלעפּ האָבען זיך געשיט פון אַלע זייטען אויף די קעפּ פון די יודישע שפּילער און פּובליקום. ס'האָט זיך קוים איינגעגעבען מיט דער הילף פון דער פּאָליציי צו ברענגען די יו־דישע שפּילער אין גאַרדעראָב, וועלכע איז ווידער בעלאַגערט געוואָרען דורך אַ באַנדע לאָבוזעס וואָס האָבען באָמבאַרדירט מיט שטיינער. ס'האָט זיך אויך דערהערט אַ שאָס און ס'איז ווידער געקומען צו אַ גרויס געשלעג.

ווען די יודישע שפּילער זענען אוועק פאָהרע מיט אויטאָבוסען, האָט מען דאָרט אויסגעהאַקט אַלע שויבען און אויך געוואָלט איבערשניידען די גומעס פון די אויטאָס.

ס'האָט זיך קוים איינגעגעבען בשלום אַהיימ־צופאָהרען.

האָקעי-מעטש אויף ראָל=שיך

פריינדשאַפטס=מעטש

טוריסטען — הכח 0:2 (0:0)

שבת איז אויפ'ן פּלאַץ פון ז. ק. ס. פאָר־געקומען א פריינדשאַפטס־מעטש צווישען די ביידע אויבענדערמאָהנטע מאַנשאַפטען. גראָד דאָסמאָל האָבען ביידע מאַנשאַפטען געוויזען א זעהר אינ־טערעסאַנטען און עמאָציאָנעלען שפּילען. טוריסטען זענען געווען די בעסערע בעזונדערס אין דער צווייטער העלפט, ווען זיי האָבען כסדר ערנסט בעדראָהט דאָס טויער פון „הכח". פון אוגרעסערער מפּלה האָט אָפּגעראַטעוועט „הכח" דער טויערמאַן ראַפּאַפּאָרט, וועלכער האָט געהאַט אַ גוטען טאָג.

די טויערען פאַר די טוריסטען האָבען ערצילט קלימטשאַק און קרוליק. ריכטער — יעג־דראַשטשעק.

ס. ק. ס. — י. ק. פּ. 2:3

קוסאַטשינסקי און פּרל. וואַלאַ=שעוויטש

האָבען געוויזען אין וואַרשא זייערע דערגרייכונגען

אויפ'ן סטאַדיאָן פון לעגיאַ אין וואַרשא זענען אין דער אַנוועזענהייט פון איבער 7 טויזנט צושויער פאָרגעקומען גרויסע לייכטאַטלעטישע פערמעסטונגען מיט'ן אָנטייל פון די וועלט־לויפער קוסאַטשינסקי און דעם פינלענדישען אָלימפּישען מייסטער אישאָקאַלאָ.

אויף די דאָזיגע פערמעסטונגען איז אונטער־גענומען געוואָרען אַ פּרוב צו שלאָגען דעם וועלט־רעקאָרד אויף 2 ענגלישע מייל, וואָס האָט זיך אָבער נישט איינגעגעבען צוליב דעם נאַסען און ווייכען באָדען. נישט פּינקטליך דערויף איז אָבער דער דאָזיגער וועט־לויף געווען זעהר אינטערע־סאַנט. אישאָקאַלאָ האָט זיך אַרויסגעשטעלט אלס ווירדיגער געגנער פון מייסטער קוסאָטשינסקי.

דער לויף איז געפיהרט געוואָרען זעהר פערביסען פון דער ערשטער ביז דער לעצטער מינוט. קוסאַטשינסקי האָט זיך באַלד פון אָנהויב אַרויסגערוקט פון פאָרענט און אַזוי געלאָפען ביז דער לעצטער אומקרייזונג. ערשט אין די לעצטע 400 מעטער האָט דער פינלענדער אויסגעמיטען קוסאַטשינסקין מיט עטליכע מעטער, אויפ'ן פיניש זיגט אָבער קוסאַטשינסקי אין 9,07,6.

פרל. וואַלאַשעוויטש האָט געזיגט אין 100־מעטער־לויף אין 12,2 סעק., בעזיגענדיג דאָס פרל. מאַנטייפע.

ליגע-מעטשעז אין לאַנד

קראַקאָוויא בעזיגט געוואַ=רען דורך ל.ק.ס.

ל.ק.ס.—קראַקאָוויא 1:4 (1:1)

נעכטען איז פאָרגעקומען דער דאָזיגער אינ־טערעסאַנטער פוסבאָל־מעטש אין לאָדז, ווי בע־קאַנט געפינט זיך קראַקאָוויא אויפ'ן ערשטען אָרט אין דער ליגע־טאַבעלע און אַן'עווענטועלער נצחון איבער ל.ק.ס. וואָלט געקענט איהר כמעט פער־זיכערען די מייסטערשאַפט אין דער ליגע, גע־שעהען איז אָבער אנדערש, קראַקאָוויא האָט אין לאָדז פערשפּילט און דאָס מיט א הויכען רע־זולטאַט.

דער גליטשיגער און נאַסער באָדען האָט בעשווערט יעדע אנגעהויבענע אקציע און ביידע מאַנשאַפטען און נאָר אין עטליכע מאָמענטען אין פערלויף פון שפּילען האָבען געקענט ווייזען אויף דעם ווערט פון ביידע מאַנשאַפטען און רעכענען אויף א נצחון האָט נאָר געקענט די מאַנשאַפט, וועלכע האָט געהאַט א בעסערען שפּיל־געביט. אין דער ערשטער העלפט איז די בעסערע מאַנשאַפט „קראַקאָוויא". זי אַטאַקירט כסדר און שיסט אָפּט אויפ'ן טויער, מילא, אין טויער פון „ל.ק.ס.", איז אָבער געווען גוט דיספּאָנירט און האָט נישט געלאָ־זען „קראַקאָוויאַן" איינקאַסירען קיין טויערען, אַזוי, אז די ערשטע העלפט האָט זיך פערענדיגט מיט א רעזולטאַט פון 1:1.

נאָכ'ן ענדערען די שפּיל־פעלדער, ענדערט זיך אויך דאָס אויסזעהען פון שפּילען. „ל.ק.ס." רייסט זיך אין קאַמף. גוט שפּילט די הילפס־ליניע און קראַש אין דער פערטיידיגונג, אויך מילא, וועלכער האָט אגב נישט געהאַט קיין גרויסע אַרבייט אין דער צווייטער העלפט, האָט געהאַט א גוטען טאָג.

אין „קראַקאָוויא" זענען געווען די בעסטע: פּאַיאָנק, אין דער פערטיידיגונג, טשישעווסקי און מאַלטשיק אין אָנגריף. די טויערען פאַר „ל.ק.ס." האָבען ערצילט סאָוויאַק – 2, הערשטרייך און צויקא צו איינע. פאַר קראַקאָוויא – טשישעווסקי.

ריכטער – וואַרדענטקעוויטש. פּובליקום צי־ליב'ן שלעכטען וועטער, קוים 1200 מאַן.

וואַרטאַ — פּאָגאָן 1:4

וואַרשאַוויאַנקאַ — 22. פּולק 2:2

גאַרבאַרניא — פּאָלאָניא 1:6

טשאַרני — ווּיסלאַ 2:2

רוך — לעגיאַ 0:1

נאָך די דערמאָנטע 6 ליגע־מעטשען האָט זיך די טאַבעלע נישט שטאַרק געענדערט. דאָך איז שטאַרק בעדראָהט אַרויסצופאַלען פון דער ליגע די וואַרשעווער „פּאָלאָניא". נישט קוקענדיג אויף דער מפּלה פון „קראַקאָוויא" געפינט זי זיך ווייטער אין אויבענאָן פון דער טאַבעלע און דאָס דערפאַר ווייל „לעגיא" האָט אויך גלייכצייטיג פערשפּילט מיט דעם קאַטאָוויצער „רוך".

מעטשען וועגען אַריינגעהען אין דער ליגע

פּאָדגוזשע (קראָקע) — פּאָלאָניאַ (פּשעמישל) 0:1

לעגיאַ (פּויזען) – 1 לעגיאָנען־פּולק (ווילנא) 0:1

וועגען אַריינגעהען אין „בע"-קלאַס אין לאָדזער קרייז

הוראַגאַן — שטערן 1:4

דער ריכטער האָט שטאַרק בע'עוולה'ט די יודישע אַרבייטער־מאַנשאַפט, וועלכע האָט נישט ערגער געשפּילט פון „הוראַגאַן". דאָך האָט זי גע־מוזט פערלירען 2 פּונקטען.

טור (פּאַביאַניץ) – יוד. ספּאָרט=פעראיין (זדונסקאַ־וואָלאַ) 1:4

דער נאָרוועגער אָטאָ פּאַר[illegible]ן

באָקס=מייסטער פון סקאַנדינאַוויען

יובילעאום פון י. ק. פּ. אין לאָדז

נעכטען האָט דער לאָדזער פאַבריקס־קלוב י. ק. פּ. (פּאָזנאַנסקי) געפייערט דעם 5־יעהריגען יובילעי פון זיין עקזיסטענץ. דער פּראָגראַם פון יובילעאום האָט פאָראויסגעזעהען אַ גאַנצע רייהע אינטערעסאַנטע ספּאָרט־אימפּרעזעס אין אַלע צוויי־גען, צוליב אָבער די שלעכטע אַטמאָספערישע בע־דינגונגען האָט דער פּראָגראַם פון דער פייערונג געמוזט שטאַרק רעדוצירט ווערען, דאָך זענען אָבער פאָרגעקומען א גאַנצע רייהע אינטערעסאַנטע פער־מעסטונגען אין לייכט־אַטלעטיק, פוסבאָל, באָקס און ספּאָרט־שפּילען.

אין דער צייט פון זיין 5־יעהריגער עקזיס־טענץ האָט זיך י. ק. פּ. זעהר שטאַרק ענטוויקעלט און האָט איצט אַן'אויסגעצייכענטען מאַטעריאַל אין באָקס און ספּאָרט־שפּילען.

5-קילאָמעטער=לויף פון פּאָליציי=קלובען

אין פּאַרק פון 3 מאַי איז נעכטען פאָרגעקו־מען אַ 5־קילאָמעטערדיגער פעלד־לויף פאַר די פּאָ־ליציי־קלובען אין לאָדזער קרייז. אין לויף האָבען אנטיילגענומען 14 לויפער פון א גאַנצע רייהע פּאָ־ליצייאישע ספּאָרט־קלובען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ. געזיגט האָט דער פּאָליציאַנט קראַסאָוו־סקי פון שעראַדז אין 20 מינוט 50,9 סעק פון פּאָליציי־קלוב אין שעראַדז, פאַר לוניאַזש (שעראַדז) און ריכטער (לאָדז)

גוויאַזדאַ (וואַרשא) – מכבי וואַרשא 3:4

פון געיעג-טשעמפּיאָנאַט 1932

דער בעריהמטער אַמעריקאַנער גאַלאָפּ=רייטער, היינעס

[ע]רשטע יודישע קאמיסיאנערן אין לאדז

(צו דער געשיכטע פון דער ענטוויקלונג פון דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטרי)

פון ב. פארעצקי

נחום יעקב מאנדעלצווייג

איז געבוירען געווארען אין ניעמאקשטי (קאוונער גובערניע) און איז אין יאהר 1859 געקומען קיין לאדז און פערפאהרען ווי אלע פריש־אנגעקומענע קאמיסיאנערען צו משה דייטש, וואו ער האט אפ־געדינגען א בעטעל און זיך גענומען ביי טאג צו אויספיהרען די בעשטעלונגען פון זיינע בעקאנטע סוחרים אין קאוונער גובערניע, און אויף דער נאכט איז ער געגאנגען לערנען אין בית־המדרש אויפ׳ן שוהל־הויף.

שפעטער, ווען זיין זוהן הערצקע מאנדעלצווייג איז געקומען פון קאוונע קיין לאדז, מיט סוחרים פון די שטעט ווי: שאוועל, פאניעוועזש, ווילקאמיר א. אז. וו. האט נחום יעקב געמאכט שותפות מיט זיין זוהן הערצקע, זיי האבען געדונגען אין סעמיאטיצקיס הויז אן דירה, דאן איז שוין אוועק גוט דער מסחר און זיי האבען געקויפט אויף אייגענע אחריות בוימוואלענע און וואלענע סחורות.

הערצקע מאנדעלצווייג האט זיך גערופען הערצקע דאווידאוו, צוליב פריזיוו־טעמים, האט ער גע־האט געענדערט זיין נאמען) נאר אזוי אבער ווי דער נאמען דאווידאוו האט איהם געשטערט אין געשעפט, האט ער מיט דער הילף פון די דעמאלטדיגע לאדזער פאבריקאנטען געפועלט אין פעטערבורג, זיך צו רופען דעם ריכטיגען פאמיליען־נאמען „מאנדעלצווייג״.

ווי וויט נחום יעקב מאנדעלצווייג איז דאן געווען אן חשובע פערזענליכקייט קאן דינען דער פאקט, וואס בעת די פייערליכקייטען פונ׳ם גרונד־שטיין לייגען פון פאזנאנסקיס פאבריק, האט ישראל קלמן פאזנאנסקי מכבד געווען נחום יעקב מאנדעל־צווייג מיט׳ן איינמויערען אין פונדאמענט א ציגעל.

נחום יעקב מאנדעלצווייג איז געווען דער גריגדער פונ׳ם ליטווישען בית־המדרש וועלכער איז געווען אויף דריקער (אגראדאווע) גאס דארט האט ער געלערנט א שעור מיט׳ן עולם, שפעטער איז דער בית־המדרש אריבער אויפ׳ן נייעם מארק (פלאץ וואלבאשטשי 8).

מיט אנ׳ערך פערציג יאהר צוריק האט נחום יעקב מאנדעלצווייג איבערגעגעבען זיינע מסחרים זיין זוהן הערצקע מאנדעלצווייג און אליין אפגעפאהרען קיין סאלאנט (קאוונער גובערניע) וואו ער איז געבליבען ביז צו זיין טויט.

הערצקע מאנדעלצווייג האט ווייטער אין לאדז געפיהרט דאס קאמיסיאנס־געשעפט, ער איז גע־שטארבען אין לאדז.

אברהם באטשקאווסקי

איז געקומען קיין לאדז מיט אנ׳ערך אכציג יאהר צוריק, ער האט צוערשט אין א גאנץ קליינעם פארמאט אפגענומען ביי פאזנאנסקין אבי־סאל סחורה און ארויסגעשיקט קיין ב עלסק, ביאליס־טאק און אנדערע ליטווישע שטעט. דאס געשעפט איז אוועק ניט שלעכט און אברהם באטשקאווסקי האט זיך געקויפט א קליין הייזעל אויף קאנסטאנטינער 23, שפעטער ווען ס׳האבען אנגעהויבען צו קומען קיין לאדז סוחרים פון די דערמאהנטע געגענדען, האבען זיי ביי באטשקאווסקין צוגענומען דאס ביסעל סחורה און ניט בעצאהלט.

אברהם באטשקאווסקי האט מיט זיינע צוויי טעכטער געטון שידוכים מיט חיים שטילערמאן און זכריה הערמאן פון פינסק. דער ערשטער איז גע־ווען צו דער חתונה אלט 18 יאהר און דער צווייטער קוים 16 יאהר, ווי צו יענער צייט האט באטשקאו־סקי געגעבען זיינע ביידע איידעמס קעסט און זיי אר־ריינגענומען אין זיין קאמיסיאנס־געשעפט, וועלכע האט נאך דאן געהאט דעם גוטען נאמען...

אזוי ווי חיים שטילערמאן איז געווען אנ׳איידעלער יונגערמאן און געקאנט גוט לערנען, און זכריהו הערמאן איז געווען א חעלטליכער מענש, וועלכער האט פערשטאנען ווי צו פיהרען געשעפט, האבען זיי איבערגענומען דאס גאנצע געשעפט פון זייער שווער, און נאך א פאר יאהר איז אינטענסיווער אר־בייט האבען זיי אין יאהר 1866 אונטער דער פירמע

„שטילערמאן און הערמאן״

געעפענט א קאמיסיאנס־געשעפט.

זיי האבען באלד אנגעהויבען צו פיהרען דאס געשעפט מיט א גרויסען פערנעהם. זיי האבען ביי פאזנאנסקין צוערשט געהאנדעלט אויף אייגענער רעכנונג און שפעטער אויף פראוויזיע, ווען פאז־נאנסקי האט זיך ארומגעזעהען אז זייער פראוויזיע מאכט אויס צום סוף פון יאהר אין די גאר גרויסע סומעס, האט ער דירעקט זיך פערבינדען מיט די קונדען. זיי ווידער, — שטילערמאן און הערמאן — האבען אנגעהויבען צו האנדלען מיט גייערן, שלעסער גאמפע און אלבערעכט, סטאלאדאוו, קרושע און ענ־דער און דאבראניצקי, און קאנשטאט, וואס מיט יעדען יאהר איז זייער אונטערנעהמונג געוואקסען אזוי ווייט, אז ביי זיי האבען געארבייט די גרעס־טע שפעטערדיגע קאמיסיאנערען ווי: חייקעל יאנ־גאווסקי, מענדעל אבוגאוו, בערל ליטווין, זלמן און אליהו באטשקאווסקי, דובאוויטש, טאלאבום, און יאקובאווסקי.

צוערשט איז געווען זייער קונדשאפט פון ווילנא, מינסק, פינסק, דוויבסק, און קאוונא. שפע־טער האבען זיי אנגעהויבען צו ארבייטען מיט רו־סישע קונדען אין צענטראל־רוסלאנד, אין קובאן, אהינגעשיקט רייזענדער און אין די יאהרען 1900־1902 האט דער אומזאץ בעטראפען איבער 3 מי־ליאן רובעל א יאהר. שפעטער האבען זיי פער־לוירען א סך געלד וואס דער אומזאץ איז געפאלען אויף צוויי מיליאן רובעל א יאהר.

די פירמע „שטילערמאן און הערמאן״ האט גע־האט די בעסטע און רייכסטע קונדען אין רוסלאנד אין קיעוו: פעכאוויטש, שווארצמאן און ווייסטרויב, און אין כארקאוו: סאקאלאוו און זשמודסקי, מוב־דאווסקי און באקאנין א.א.וו.

אין יאהר 1878 האט די פירמע „שטילערמאן און הערמאן״ אפגעקויפט דאס הויז אויף שרעדניא 18, וואו זיי האבען אריבערגעטראגען זייער קאנ־טאר פון סעמיאטיצקיס הויז אויף אגראדאווע.

ס׳איז ווערט צו בעמערקען, אז אין סעמיאטיצ־קיס הויז אויף אגראדאווא, הגם ס׳האבען זיך אלע קאמיסיאנערען צווישען זיך קאנקורירט און דאך האבען אט די אלע ליטווישע קאמיסיאנערען דארט געהאט זייערע קאנטארען, אהער ריכטיגער געזאגט, זייערע פאק־שטובען, ווייל דא האט מען געפאקט די סחורות, גאנצע נעכט, און באלד אפגעשיקט.

אין יאהר 1894 (ווען אין לאדז איז געווען דער פאגראם), האט די פירמע „שטילערמאן און הער־מאן״ אויסגעבויט א צוויי־שטאקיגע הויז אויף רוג שרעדניא און זאלצמאנס (סאלנא) גאס, וואס דאן איז דאס געווען א מאדערנע געביידע.

אין די יאהרען 1902־1905 האט די פירמע „שטילערמאן און הערמאן״ געפיהרט די גרעסטע מסחרים, ניט נאר אין ליטא, וואלין, פאדאליע און בעסאראביע, נאר אויך אין אוראל און ניזשני־נאווגאראד.

זכריהו הערמאן איז געשטארבען אין יאהר 1923, אלט זיבענציג 72 יאהר און חיים שטילער־מאן איז אין יאהר 1930 געשטארבען אין עלטער פון 76 יאהר.

אין די מלחמה־יאהרען איז די פירמע „שטילער־מאן און הערמאן״ ליקווידירט געווארען.

יובילי־פייערונגען אין ארץ־ישראל

א צורודערונג צוליב׳ן נייעם צאל־טאריף

(פון אונזער קארעספאנדענט)

דעם „צבור״ וואס איז דורכגעדרונגען מיט גרויסע און ערהאבענע אידעאלען״. לאמיר האפען, אז צום צווייטען „יובל״ וועלען זיך געפינען אין ארץ־ישראל טויזענדער יודישע ראשון־לציון׳ס״.

ביים סוף פון תרצ״ב האט דער ישוב אין ארץ־ישראל געפייערט דעם פופציג־יעהריגען יובי־ליי פון ראשון לציון, דער ערשטער יודישער קאלא־ניע, כדי יוצא צו זיין דעם אמת מוז פערצייכענט ווערען, אז איגענטליך איז פתח תקוה געגרינדעט גע־ווארען פיער יאהר פאר ראשון־לציון, אבער בעת ראשון־לציון האט זיך אנגעהויבען, איז פתח־תקוה פערלאזען געווארען פון די ערשטע גרינדער. ירו־שלימער יודען, וואס האבען ניט געקאנט איבער־טראגען די אויסערגעוועהנליכע „חבלה לידה״, ערשט עטליכע יאהר שפעטער זענען געקומען ביאליס־טאקער יודען און האבען אויפסניי אויפגעלעבט פתח־תקוה, דערוויל האט ראשון לציון ווייט געטראגען די „חבלי יצירה״, און קיין אויגענבליק ניט אויפגעהערט צו עקזיסטירען.

די ערשטע חלוצים פון ראשון־לציון האבען געהאט אויסצושטעהן גענוג צרות. מען האט דעמאלט נאך נישט געוואוסט פון מאראנצען פלאנצונגען; דעם געקויפטען זאמדיגען באדען האט מען דערפאר אליין פערזייט מיט תבואה — און ער האט קוים צוריקגעגעבען די זריעה־קערנער וואס מען האט פערזייט. געווען אויך גרויסע פאליטישע צרות. אויפ׳ן בעפעהל פון סולטאן איז אפגעשטעלט געווא־רען די אימיגראציע פון רוסישע און רומענישע יו־דען קיין ארץ־ישראל. געבליבען א הויפעלע אידע־אליסטען און טרוימער. וואס האבען פערלאזען זיי־ערע געשעפטען און אנגעהויבען אויפבויען זייער צוקונפט אויף פוסטע זאמדען — און אזוי ארום, דאס איז געווען זייער שטארקער גלויבען, פויען אויך די צוקונפט פון יודישען פאלק.

היינט צו טאג, נאך פופציג יאהר בתוכם אויך יאהרען פון פערצווייפלונג און רעזיגנאציע, איז ראשון־לציון איינע פון די רייכסטע יודישע קאלא־ניעס אין לאנד; זי פערמאגט א פרוכט־קעפיגע בעפעלקערונג, א סך עקאנאמישע, קולטורעלע און סאציאלע אינסטיטוציעס — און זי איז נישט אליין אין לאנד: בינתים זענען אויפגעקומען איבער הונ־דערט יודישע קאלאניסטען אין ארץ־ישראל. נישט קיין וואונדער דערפאר, וואס די שמחה פון ראשון־לציון האט ארומגענומען דעם גאנצען ישוב, און ביי דער פייערונג האט זיך אויך בעטייליגט דער נציב־העליון, וואס האט אויסגעדרוקט זיין אנער־קענונג

נאך א יובילי האט דער ישוב געפייערט, וואס הגם נאך א פריוואטער יובילי איז ער דאך ענג פערקניפט מיט דער יודישער קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל; דער בעוואוסטער אגראנאם עקיבא עטינגער איז אלט געווארען זעכציג יאהר. זיין גאנץ לעבען האט ער געווידמעט דער ענטוויקלונג פון דער יודישער לאנדווירטשאפט. 13 יאהר איז ער געווען בעשעפטיגט ביי דער יק״א אין פערשידענע יודי־שע ווירטשאפטען אין רוסלאנד און שפעטער אין אר־גענטינע, זיין ארבייט אין בעסאראביע איז אנערקענט געווארען מיט גרויס אויסצייכנונג דורך דער רוסי־שער אדמיניסטראציע. שפעטער האט ער זיך מיט זיין פלייס, איבערגעגעבנקייט און קענטעניש דער־ווארבען גרויסע אנערקענונג און בעליבטקייט ביי די יודישע קאלאניסטען, וואס האבען בעשלאסען אנ־צורופען א קאלאניע אויף זיין נאמען. פון 1918 גע־פינט זיך עטינגער אין ארץ־ישראל און פיהרט אן מיט דער קאלאניזאטארישער ארבייט אין דער ציוני־סטישער ארגאניזאציע, מיט זיין הילף איז דורכגע־פיהרט געווארען דאס גרויסע קאלאניזאטארישע ווערק פון עמק יזרעאל; אויף זיין איניציאטיווע זענען איינגעפיהרט געווארען פלאנצונגען פון וויינ־טרויבען און אנדערע פרוכט־בוימער אין עמק. וואס האבען איצט דערגרייכט א גרויסע ענטוויקלונג, די אנערקענונג פאר זיין רייכער טעטיגקייט האט זיך אויסגעדרוקט אין א סך ברכות און גליק־וואונשען, וואס ער האט בעקומען פון פערטרעטער פון גאנ־צען ישוב צו זיין זעכציג יאהריגען יובילי.

די בעפעלקערונג אין ארץ־ישראל, די יודישע ווי אויך די אראבישע, האט זיך שטארק בעאונרוהיגט צוליב דעם נייעם צאל־טאריף, וואס איז בעשטימט געווארען אויף דער קאנפערענץ פון די לענדער פון דער בריטישער אימפעריע אין אטאווא. די בעאונרו־היגונג איז נישט געווען אהן א גרונד. די עקאנאמי־שע לאגע אין ארץ־ישראל האט דערגרייכט אזא מדרגה, אז אין די ערשטע דריי חדשים פון 1932 האט זיך אויסגעגלייכט דער באלאנס פון אימפארט און עקספארט — א פאקט וואס איז ביז איצט נישט פארגעקומען אין דער היסטאריע פון ארץ־יש־ראל. געוועהנליך בעטרעפט דער עקספארט דורכ־שניטליך 25 פראצ. פון אימפארט. מען האפט אז היי־יאהר וועט דער עקספארט דערגרייכען 45 פרא־צענט. דעם גרעסטען פלאץ אינ׳ם עקספארט פער־נעהמען די פאמעראנצען. מען בערעכנט דעם יעהר־ליכען עקספארט פון פאמעראנצען אין פינף יאהר ארום אויף זיבען מיליאן קעסטלעך.

מען קען זיך דערפאר פארשטעלען וואס די נייע צאל־טאריפען וואלטען געמיינט פאר׳ן דאזיגען עקספארט, וואס געהט מיט גאנצע 60 פראצ. אין די ענגלישע מדינות. א דעלעגאציע פון יודישע פלאנ־צונגען־בעזיצער איז ארויסגעפאהרען קיין אטאווא און זיך בעמיהט אפצווענדען די דראהענדע סכנה, ליידער איז זייער בעמיהונג געבליבען אהן א רע־זולטאט, טראץ דעם בעסטען ווילען פון דער ענג־לישער רעגירונג. איבערנאציאנאלע געזעצען האבען נישט דערלאזט אז ארץ־ישראל זאל פערדע־כענט ווערען צווישען די פריווילעגירטע לענדער פון דער בריטישער אימפעריע, ס׳האט זיך אבער ארויסגעוויזען אז דער נייער טאריף וועט נישט ברע־גען חלילה דעם שאדען, פאר וועלכען מען האט זיך אזוי געשראקען. דער טאריף וועט נישט זיין גילטיג א גאנץ יאהר און די חדשים דעצעמבער—אפריל זענען פריי פון צאל. א דעפוטאציע פון פלאנ־צונגען־בעזיצער ביים נציב־העליון האט געפאדערט צו בעפרייען אויך דעם חודש מאי. ווייל דעמאלט הויבט זיך נאך נישט אן דער עקספארט קיין דרום־אפריקע, וועלכען דער נייער טאריף וויל שיצען. דער נציב־העליון האט ארויסגעוויזען גרויס פער־שטענדניש פאר דער דאזיגער פאדערונג און האט אויך פערזיכערט אז אין קאלאניאל־מיניסטעריום אין לאנדאן זוכט מען עצות אז דער נייער טאריף זאל נישט ברענגען קיין שאדען דעם פאמעראנצען עקספארט אין ארץ־ישראל.

איש ירושלים.

ר. איזראעל

דאס בופעט־מיידעל

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(140

דער שאס פון רעוואלווער האט אפגעהילכט אין גאנצען הויז. דוד פראנקענשטיין איז געבליבען פולשטענדיג רוהיג, אזוי ווי ס׳וואלט גארנישט געשעהען.

ארנאלד האט אראפגעלאזען די האנד, אין וועלכער ער האט ביז יעצט געהאלטען דעם רעוואלווער און דער רעוואלווער איז אראפגעפאלען אויפ׳ן דיוואן. ביידע געגנער פראנקענשטיין און ארנאלד האבען זי אפגערוקט איינער פון צווייטען און אידא, וועלכע האט זיך ביז איצט געפונען צווישען ביידע מאנספערשוינען איז געפאלען ווי א שווערע מאסע אויף דער פאדלאגע.

ערשט איצט האבען זיך ביידע מענער אריענטירט, וואס ס׳איז פארגעקומען. די קויל פון רעוואלווער, וועלכער האט צופעליג אויסגעשאסען, בעת אידא האט זיך געקאמפערט מיט ארנאלד׳ן, האט בעטראפען אידא׳ן. סיי דוד און סיי ארנאלד האבען זיך אריבערגעבויגען איבער אידא׳ן, וועלכע האט זיך געקארטשעט אין קרעמפען. מיט אויסגע־דרעהטע פיס און הענד, פערקרומט דאס מויל, מיט שוים פאר׳ן מויל איז זי געלעגען און פון הארצען האט איבער איהר העל־בלוי זיידען קלייד גערינען א דין שטרעלע בלוט.

— וואס האסטו געטון, מערדער, האט דוד אויסגעשריגען אויפ׳ן גאנצען קול. ער האט שנעל א כאפ געטון דעם אונבעוועגליכען קערפער און אוועקגעלעגט אויף דעם אטאמאן, וועלכער איז געשטאנען אן א זייט אין צימער.

— שנעלער הילף, וואס גיכער, האט דוד געשריגען.

ארנאלד איז געשטאנען א דערשראקענער, א בלאסער און אונבעהאלפענער, ער האט אפילו נישט רעאגירט ווען אין צימער האבען אנגעהויבען אריינצוקומען פערשידענע מענשען פון דער דינער־שאפט און פון די שכנים, וועלכע זענען זיך צונויפ־געלאפען צוליב דעם שאס פון רעוואלווער, וועלכע זיי האבען דערהערט.

— הילף, הילף, האט דוד פראנקענשטיין ווייטער געשריגען, איינער פון די שכנים איז טאקע צוגעלאפען צום טעלעפאן און ארויסגערופען הילף, אבער גלייכצייטיג אויך די פאליציי. ארנאלד האט נישט רעאגירט און אויך פראנקענשטיין האט זיך נישט דערשראקען ווען ער האט געהערט, אז מען רופט ארויס פאליציי, הגם ער האט געהאט אמוי־סטען פארוואס זיך צו שרעקען. א דאקטאר איז גלייך אנגעקומען אויפ׳ן ארט און נאר בעקענט רקאנסטאטירען, אז אידא איז טויט. די רעוואלווע־קויל האט איהר געטראפען גלייך אין הארצען אריין און ארויסגערופען מאמענטאל דעם טויט.

דער דאקטאר האט מצהר גישט געהאט וואס צו טון און איז אוועקגעפאהרען, געבליבען איז אבער די פאליציי, וועלכע האט נישט ערלויבט קיינעם זיך צו דערווייטערען פון צימער, וואו דער מארד איז פארגעקומען. אין די ערשטע מינוטען האט דער פאליציי־אפיציר זיך גענוי ארומגעקוקט איבער׳ן צימער און דאן געפרעגט.

— צי האט אימיצער איבערגעטראגען די דערשאסענע פון איין ארט אויפ׳ן צווייטען.

— יא, האט דרייסט און כמעט רוהיג גע־ענטפערט פראנקענשטיין, איך האב זי אריבער־געטראגען פון דער פאדלאגע אויף דעם ארט, וואו זי געפינט זיך איצט.

דער פאליציי־אפיציר האט אויפגעהויבען דעם רעוואלווער פון דער פאדלאגע און איהם גענוי איבערגעקוקט.

— אלע אויסלענדער נישט אמת? האט גע־פרעגט דער פאליציי־אפיציר.

— יא, האט ווייטער געענטפערט פראנקענ־שטיין, ארנאלד האט זיך ווייטער נישט אנגערופען און נאר געקוקט מיט א מאטען בליק אויף דעם וואס ס׳קומט פאר אין דעם צימער.

— קיין זעלבסטמארד איז דאך נישט פאר־געקומען, האט דער פאליציאנט ווייטער געזאגט, דאס בעווייזען אלע אומשטענדען, וועלכע איך האב בעמערקט.

— ניין, הער פאליציי־אפיציר, האט פראנ־קענשטיין געזאגט, ווענען זעלבסטמארד קען קיין רייד נישט זיין.

— אפשר וועלען מיר זיך בעגעהען אהן איבריגע פראגען און אויספארשונגען, אפשר וועל איך בעקומען א קורצע ערקלערונג, וועלכע זאל איבריג מאכען יעדע אויספארשונג.

קיינער האט נישט געענטפערט, דוד פראנ־קענשטיין האט געטראכט, אז ארנאלד וועט זיין אויף אזויפיל דזשענטעלמען, אז ער וועט זיך אליין מודה זיין אין דעם וואס איז פארגעקומען, הגם ארנאלד איז נישט איגגאנצען שולדיג געווען אין דעם וואס איז פארגעקומען, ארנאלד האט אבער אויך גארנישט געזאגט און דער פאליציי־אפיציר האט געווארט אויף אנ׳ענטפער. ענדליך האט זיך ארנאלד דעצידירט און געזאגט:

ס׳איז נישט פארגעקומען קיין זעלבסטמארד און אויך נישט קיין מארד, אט אזוי א צופאל און ארנאלד האט מיט אלע פרטים דערצעהלט וועגען דעם, וואס ס׳איז פארגעקומען, ארנאלד האט אויך נישט אויסגעמיטען צו דערצעהלען, ווי אזוי ער האט געוואלט ארויספיהרען פראנקענשטיינען הינטער דער שטאט און איהם צווינגען צו זעלבסט־מארד און דאן ביז ס׳איז געקומען צום טויט פון אידא׳ן.

דער ענין האט זיך דעם פאליציי־אפיציר אויסגעוויזען אזוי פיקאנט, אז ער האט זיך נישט אפגעשטעלט אויף איין מינוט און מיטגענומען ביידע מאנספערשוינען פראנקענשטיינען און ארנאלד׳ן אין דער פאליציי־שטעלע, פראנקענשטיין האט ערשט איצט אנגעהויבען צו פערשטעהן, אז זיין לאגע איז א זעהר ערנסטע, אז איצט וועט זיך ארויסווייזען ווער ער איז און וועט זיכער איבער־געגעבען ווערען דער פוילישער מאכט.

(פארטזעצונג קומט)

„ווייבערישע דערפער" אין אוקראינע

צוליב דוחק אין שפייז ערווארט מען א שווערן ווינטער אין ראטען-פארבאנד

(בריף פון מאסקווע)

פון ב. סמאליאר

מאסקווע ענדערט זיך אלע צוויי דריי מאנאטען. מאסקווע האט זיך אויך איצט זעהר פיל געענדערט. געענדערט צום ערגערען, צום ערגערען — אין שפייז און אין שטימונג.

מ'רעדט איצט אין מאסקווע וועגען שפייז מעהר ווי ווען עס איז פריהער. מ'רעדט און מ'האט מורא פאר דעם שווערן ווינטער, וואס רוקט זיך איצט אויף גאנץ סאוויעטען־פארבאנד, און וועלכער וועט דאסמאל נישט קאנען אויסמיידען אויך מאסקווע — אויך די שטאט, וואס איז פון שטענדיג אן, זינט דער רעוואלוציע געווען אמבעסטען בעזארגט מיט שפייז.

די פעלדער אין סאוויעטען־פארבאנד האבען היינטיגעס יאהר נישט פראדוצירט דאס, וואס מען האט פון זיי דערווארט. די גערעטעניש איז דווקא אומעטום געווען א גוטע, אבער מען האט די תבואה נישט אראפגענומען אין א פולער מאס, מ'האט זי נישט אראפגענומען ווייל עס פעהלען איצט די פויערים אין די דערפער. עס פעהלען איצט די פויערים וועלכע זענען זיך צולאפען פון זייערע אלטע, איינגעזעסענע היימען, ערשטענס, צוליב דעם שווערען רעזשים פון דער קאלעקטיוויזאציע; צווייטענס, צוליב דעם בוכשטעבליכען הונגער, וואס זיי האבען דורכגעלעבט אין פערלויף פון פעריגען ווינטער און דריטענס, ווייל אין שטאט קריגען זיי נאך אלץ געוויס שווארץ ברויט צו זיין אומאפהענגיג און צו פיהלען זיך פרייער ווי אין דארף.

אוועק פון דארף, איז שוין נישט אזוי לייכט דעם פויער אין דארף אריין צוריקצוברענגען, נישט אזוי לייכט אפילו איצט, ווען די סאוויעטישע רעגירונג האט זיך ארומגעזעהען אז זי מוז מאכען בעדייטענדע הנחות פאר דעם פויערטום. נישט אזוי לייכט אפילו איצט, ווען די רעגירונג איז געגאנגען אזוי ווייט, ווי צו דערלויבען דעם פויער צו פערקויפען אויפ'ן פריוואטען מארק א טייל פון זיין גערעטעניש.

די הנחות זענען געמאכט געווארען, דער פויער מעג איצט פראנק און פריי האנדלען, ער האט אבער נישט מיט וואס צו האנדלען; און דער עיקר — ער האט נישט וואס צו קויפען פאר זיין תבואה אדער פאר די גריינסען, וואס ער וואלט אפשר אומעטער אנדערע אומשטענדען יא געקאנט ארויסברענגען אויפ'ן פרייען מארק.

שטעהען דערפאר די אזוי־גערופענע „קאלכאזנע מערק", — די מערק פאר פרייען פויערישען האנדעל — כמעט ווי פוסט. פערבלאנדזשעט אמאל אהין אריין א פויער מיט א זעקעל קארטאפעל צו פערקויפען אדער מיט גריינצייג, ווייל ער דווקא אז מען זאל איהם פאר די קארטאפעל געבען שיך, וועש, קליידער, אבער נישט קיין געלד. ער וויל נישט דעם סאוויעטישען רובעל. ער וויל איהם נישט, ווייל ער קאן פאר איהם גארנישט קויפען נישטא איצט אין די סאוויעטישע קאאפעראטיווען די זאכען, וואס א פויער קען געברויכען, נישטא אפילו פאר גרויס געלד. איז וואס פאר א נוצען האט דאס דער סאוויעטישער רובעל פאר דעם פויער, אז קויפען קאן ער פאר איהם סיי־ווי גארנישט?...

* * *

קערהאן איצט אין סאוויעט־רוסלאנד דערפער, וואס מען רופט זיי „ווייבערישע דערפער", דערפאר וואס די גאנצע בעפעלקערונג בעשטעהט פון פרויען און מינדעריעהריגע קינדער.

די געזונטע מענערישע בעפעלקערונג פעהלט, אין נישטא ווער עס זאל ארבייטען אויפ'ן פעלד, נישטא ווער עס זאל אראפנעהמען די גערעטעניש, וואס איז דווקא געווען נישט קיין שלעכטע.

שטעהען הורזעס מיט תבואה — אפגעשניטענע און נישט קיין אפגעשניטענע — אויף די ברייטע, ענדלאזע, קאלכאזנע פעלדער און ווערען פערברענט פון דער זון, און ווערען פערפוילט פון די רעגענס; שטעהען גאנצע פעלדער מיט ווייץ, שוואַרץ און פערברענט ווי נאך א גרויסער שרפה.

דער פויער גלויבט נישט אין דער קאלעקטיוויזאציע. ער גלויבט נישט אין איהר און ער וויל זי נישט. ער וויל זי נישט, וויל ער אויך נישט פאר איהר ארבייטען, אויב ער קאן נישט גיין אין שטאט און מוז שוין זיין אין דארף, וויל ער זיך אין דארף אויך נישט איבערארבייטען. ער וויל נישט איצט אויפשטעהן מיט'ן ווייסען פריהמארגען, צו ארבייטען אויפ'ן פעלד. איצט געהט ער זיך ארויס אין פעלד אריין, ווען די זון שטעהט שוין הויך הויך; ווען דער זייגער אין קאלעקטיוו צייגט באַר העגט צו צעהן; ווען די ארבייט אויפ'ן פעלד וואלט שוין געדארפט געטון ווער'ן מיט פינף שעה צוריק.

ביי אזא פאסיווער בעציהונג פונ'ם פויער צו די פעלדער און ביי דעם ריזיגען מאנגעל פון ארבייטס־הענד צוליב יענע פויערים, וואס האבען דעזערטירט אין שטאט אריין, איז דער פערדוי אויף די פעלדער היינטיגס יאהר סיי־ווי געווען א בעדייטענד קלענערער, ווי ער האט געדארפט זיין.

איצט אבער, ווען אט דער דאזיגער קלענערער פערזיי פוילט אויף די פעלדער און ווערט נישט אראפגענומען, איז עס גאנץ פערשטענדליך פארוואס מען שרעקט זיך איצט אין סאוויעט־רוסלאנד פאר א ביטערען ווינטער, און פארוואס די דאזיגע שרעק פאנגט שוין איצט אן צו דערגרייכען א שטופע פון פאניק.

די סאוויעטישע רעגירונג וועט היינטיגס יאהר דערפאר קיין ברויט קיין אויסלאנד נישט עקספארטירען, דאס איז איצט אין מאסקווע פאר קיינעם קיין סוד נישט. די גרויסע פראגע איז בלויז, צי עס וועט געלינגען דער סאוויעטישער רעגירונג צו האלטען היינטיגען ווינטער דעם באלאנס פון בעזארגען די בעפעלקערונג מיט ברויט, אפילו ווען זי זאל דעם תבואה־עקספארט קיין אויסלאנד איינגאנצען אפשטעלען, און וועגען דער דאזיגער פראגע איז מאסקווע איצט בעזארגט.

* * *

די פראגע, וואס וועט זיין מיט ברויט אויפ'ן ווינטער ליגט ווי א שווערע משא נישט בלויז אויף דער סאוויעטישער רעגירונג און אויך נישט בלויז אויף דער שטאטישער בעפעלקערונג, נאר אויך אויף דער בעפעלקערונג פון דארף.

דאס דארף אין סאוויעט־רוסלאנד, בעזונדערס אין אוקראינע, האט פאר דעם ווינטער ממש געהונגערט, פויערים פלעגען געהן מאסענווייז אין די שכנישע שטעט פשוט בעטלען א שטיקעל ברויט, זיי פלעגען פערקויפען זייערע לייווענטענע האנטיכער, זייערע פויערישע ליילעכער, אלץ וואס זיי האבען נאר געקאנט, — פאר א שטיקעל טרוקען ברויט.

איצט ווילען זיך די פויערים פון דארף מעהר אויף קיין נסים נישט פערלאזען. קאלעקטיוויזאציע אדער נישט־קאלעקטיוויזאציע — קודם כל ווילען זיי זיך אליין פערזארגען.

געהט איצט דערפאר אן אין די דערפער א ריי זיגע מאסען־גנבה פון תבואה, די פויערים ... נען נאך געבליבען אין די דערפער, גנבענען פון זייערע אייגענע קאלעקטיוון דאס ברויט אויף וואס די וועלט שטעהט. זיי גנבענען עס גרופענווייז — אלץ מיט'ן אויסזיכט צו בעהאלטען וואס־מעהר אויפן ווינטער, כדי נישט צו האבען נאכאמאל דעמועלבען הונגעריגען ווינטער ווי פאראיאהרען.

ווען די פעלדער זענען נישט פולשטענדיג פער זייט, ווען די גערעטעניש פון די דאזיגע האלב־פער זייטע פעלדער ווערט אין צייט נישט אראפגענומען און ווען דערצו ווערט נאך האלב פון דער דאזיגער מאגערער גערעטעניש צוגנבעט, איז לייכט צו פער שטעהן פארוואס מען איז איצט אזוי אומרוהיג אין מאסקווע וועגען דער ברויט־פראגע.

ענערגישע מיטלען ווערען איצט, שוין בעצייטענס אנגענומען צו פערמיידען א קאטאסטראפישען צושטאנד, געוויסע שיכטען פון דער בעפעלקערונג ווער'ען שוין איצט אראפגענומען פון ברויט־פערזארגונג און זיי וועלען דארפען קויפען ברויט אויפ'ן פרייען מארק צו הויכע שפעקולאטיווע פרייזען. אנדערע שיכטען וועלען אהן צווייפעל קריגען אויף זייערע ברויט־קארטלעך בלויז האלב פון די פארציעס, וואס זיי קריגען איצטער. אבער אפילו ביי די דאזיגע ענערגישע מיטלען שטעהט די פראגע פון ברויט פאר א גאנץ קריטישען יאהר אונטער א גרויסען פראגע־צייכען.

פאראויסזאגונגען ווער'ען איצט געמאכט, אז די סאוויעטישע רעגירונג וועט מוזען עפענען איהרע מיליטערישע ברויט־רעזערוען, כדי צו שפייזען איהר ארבייטער־בעפעלקערונג אויף א געהעריגען אופן. די דאזיגע רעזערוען, גלויבט מען, זענען איצט מיליטעריש נישט אזוי נויטיג. צוליב דעם, וואס די געפאהר פון א מלחמה מיט יאפאן איז פאר איבער, און אויך צוליב דעם נישט־אנגרייף אפמאך וואס די סאוויעטישע רעגירונג האט אונטערגעשריבען מיט פוילען.

די פאראויסזאגונגען וועגען די מיליטערישע ברויט־רעזערוען זענען אבער בלויז שפעקולאטיווע השערות. אויב מען זאל אפילו קענען די דאזיגע רעזערוען פאר דער ציווילער בעפעלקערונג, וועט אויך, נאטירליך, קיינער דערפון נישט וויסען. די דאזיגע השערות זענען אבער דער באראמעטער פון דער איצטיגער שטימונג אין מאסקווע.

מל זיין א קינד איז נישט קיין פערברעכן אין סאוויעט-רוסלאנד

מ א ס ק ו ו ע (יט"א) דאס מאסקווער קרייז־גריכט האט אלס צווייטע אינסטאנץ ארויסגעטראגען אנ'אורטייל, אז מל זיין א קינד איז נישט קיין פערברעכען, וואס דארף בעשטראפט ווערען דורכ'ן געזעץ. דער דאזיגער אורטייל איז ארויסגעטראגען געווארען אין א פראצעס געגען דעם מאסקווער מוהל עלקין, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אין צוויי פערברעכענס: אין מל זיין געגען דעם ווילען פון דעם קינד'ס פאטער און אין דורכפיהרן א מעדיצינישע אפעראציע (מילה) נישט האבענדיג קיין רעכט צו מעדיצין־פראקטיק.

פון שטאנדפונקט פון רעליגיעזע יודען איז דער אורטייל פון געריכט פאר דער צווייטער בעשולדיגונג געווען דאס וויכטיגסטע, ווייל אויב דאס געריכט זאל בעשטראפען פאר דעם עצם מל זיין דורך א מוהל, דאן וועט קיין אנדערער, אויסער דיפלאמירטע כירורגען נישט טארען מל זיין קיין קינדער.

אין דער ערשטער געריכטס־אינסטאנץ האט זיך ארויסגעוויזען, אז הגם, דער פאטער פון קינד, א קאמוניסט, איז אינדערהיים נישט געווען בעת דעם ברית און האט מעגליך נישט געוואוסט, אז מען האט זיין קינד מל געווען, איז אבער דאס מל זיין פארגעקומען אויף דער דרינגענדער בקשה פון דער מוטער און באבע פון קינד. עס זענען ביים ברית אויך בייגעווען אלע קרובים, וועלכע האבען נישט פראטעסטירט. שפעטער ווען דער פאטער פון קינד האט גענומען פראטעסטירען געגען דעם אקט, האבען די מוטער און באבע, א פנים כדי ריינצוואשען זיך, ארויפגעווארפען די גאנצע שולד אויפ'ן מוהל.

דאס געריכט האט אנערקענט דעם מוהל אונשולדיג אין מל זיין געגען דעם ווילען פון די עלטערן, אבער אנערקענט איהם אלס שולדיג אין מאכען אפעראציעס, נישט האבענדיג דערויף קיין רעכט און האט איהם בעשטראפט מיט 400 רובל שטראף. דער פראקוראר פון געריכט האט ביי אויך איהם געפאדערט א פערזיכערונג, אז מעהר וועט ער זיך מיט אזעלכע „אפעראציעס" נישט פערנעהמען.

דאס קרייז־געריכט, צו וועלכען דער בעשולדיגטער האט אפעלירט האט זיך געשטעלט אויף אנ'אנדער שטאנדפונקט. דאס געריכט האט געפסק'נט, אז מל זיין א קינד מעג יעדער קאמפעטענטער מוהל, אויב נאר די אפעראציע ווערט דורכגעפיהרט אין געהעריגע היגיענישע בעדינגונגען. דאס קרייז־געריכט האט מבטל געמאכט דעם פסק־דין פון דער ערשטער אינסטאנץ און איבערגעגעבען דעם ענין צו בעטראכטען צו א גייעם קאמפלעט ריכטער. די פראגע וועט איצט בלויז שטעהן: צי איז דאס מל זיין פארגעקומען אין געהעריגע היגיענישע בעדינגונגען, אבער די עצם־בעשולדיגונג בנוגע מילה וועט נישט בעטראכט ווערען.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוונט.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med.
Józef Imich
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקה.
אָרדינאטאר פון קרייז-שפיטאל א. נ. פרעז.
מאשטשיצקי.
צוריקגעקעהרט
מאניושקע 1. טעל. 209-97.

PRYWATNE POGOTOWIE LEKARSKIE
TEL. 12-333 ZIELONA № 6.
Szybka pomoc lekarska.-PRZEWÓZ CHORYCH

„דער אינטערנאציאנאל"

זיינע מחברים און זיין געשיכטע

פון אלעקסאנדער זעוואעס

פיער דעגייטער איז געשטארבען מאנטאג דעם 26־טען סעפטעמבער פינף א זייגער באכמיטאג אין סענדעני (אינדוסטריעלע פארשטאט פון פאריז). דער דאזיגער שטאט־ראט האט איהם איינגעארדנעט א פייערליכע לוויה.

דעגייטער? דער נאמען זאגט ווייניג דעם ברייטען עולם, אזוי אבער האט געהייסען דער קאמפאזיטאר פון „אינטערנאציאנאל."

* * *

שוין העכער צוואנציג יאהר ווי די גאנצע וועלט זינגט דעם דאזיגען רעוואלוציאנערען רעפרען. ווער אבער ווייס די ענטשטעהונג און די געשיכטע פון דעם דאזיגען ליד? ווער ווייס די נעמען פון זיינע מחברים?

זיי הייסען עזשען פאטיע — פון די ווערטער און פיער דעגייטער פון דער מוזיק.

עזשען פאטיע איז געבוירען אין פאריז אין 1816 אין אן ארבייטער פאמיליע, צו 13 יאהר ארבייט ער אלס פאקער, שפעטער ווערט ער א לעהרער, פערקויפער אין א פאפיר־געשעפט, מאלער אויף שטאפען, אין דעם פאך צייכענט ער זיך אויס און פערבלייבט ביי איהם ביזן סוף פון זיין לעבען.

אין 1848 בעהמט ער אנטייל אין די קאמפען אויף די באריקאדען, בשעת דער בעלאגערונג פון פאריז אין 1870 יאהר איז ער אדיוטאנט פון א באטאליאן אין דער נאציאנאלער גווארדיע און צוגלייך מיט דעם גרעסטען טייל דעמאלסדיגע רעוואלוציאנערען איז ער אנ'אנהענגער פון מלחמה ביז'ן „זיגרייכען סוף".

הערבאן איז ער א מיטגליד אין דער פאריזער קאמונע, ער אנטלויפט פון די מאי־רעפרעסיעס קיין ענגלאנד און דאן אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע, אז ס'ווערט ערקלערט אמנעסטיע קעהרט ער זיך אום קיין פראנקרייך און ארבייט צוזאמען מיט זשול געד אין דער ארבייטער־פארטיי.

דעם 16־טען נאוועמבער 1887 איז ער געשטארבען.

זיינע לידער זענען ערשינען אין צוויי בענדער. דער ערשטער אונטער'ן נאמען: „ווער איז דער נאר?", דער צווייטער: „רעוואלוציאנערע לידער", ערשינען אין 1887.

דער „אינטערנאציאנאל" געפינט זיך אין דעם 2־טען באנד, ער האט עס אנגעשריבען אין יוני 1871 און געווידמעט זיין חבר פון דער קאמונע, גוס טאוו לעפראנסע.

ס'איז טשעקאווע אז לכתחילה האט זיך קיינער אויף דעם ליד נישט אפגעשטעלט און אין קיין שום ארטיקעל פון יענער צייט ווערט עס נישט דער־מאנט, הגם אויף אנדערע פון זיינע לידער ווערט יא אנגעוויזען. אין יאנואר 1888 ווערט איהם אויסגעקריצט אנ'אנדענק־טאוועל און אויך. דארט איז ער נאך נישט בעצייכנט אלס מחבר פון דעם „אינטערנאציאנאל".

ווי אזוי זשע דערזעהט דאס ליד די ליכטיגע שיין? אין 1888 גרינדעט גוסטאוו דעלארי, דער שפעטערדיגער שטאט־פרעזידענט און דעפוטאט פון ליל, א סאציאליסטישען כאר א.ב. „די ארבייטער־לירע", זוכענדיג פאר'ן כאר א צוגעפאסט פראגראם־ליד קוקט דעלארי דורך די נאר וואס ערשינענע „רעוואלוציאנערע לידער" פון פאטיע און שטעלט זיך אפ אויף דעם ליד מיט'ן טיטול „דער אינטערנאציאנאל".

צו די ווערטער האט מען אבער געדארפט האבען מוזיק.

צוזאמען מיט דעלארי ביי איין ווארשטאט האט געארבייט פיער דעגייטער, וועלכער פלעגט אין זיין פרייער צייט קאמפאניר'ן מוזיקאלישע מעלאדיעס, צו איהם טאקע ווענדעט זיך דעלארי מיט דער ביטע צו שאפען מוזיק צו דעם ליד.

אין דריי טעג ארום איז די מעלאדיע צום „אינטערנאציאנאל שוין געווען גרייט.

פיער דעגייטער איז געבוירען אין גענט (בעלגיען), דעם 8־טען אקטאבער 1884. זיין פאטער, א פאבריק־ארבייטער פלעגט פערדינען 2 א האלב פר. אן טאג פאר א משפחה פון אכט קינדער.

צו 7 יאהר גייט אוועק דער קליינער פיער אויף דער פאבריק, אבער נאך דער ארבייט לייענט ער און לערנט זיך. ספעציעל ציהט איהם צו מוזיק, און צוויי יאהר נאכאנאנד בעווכט ער די קאנסערוואטאריע אין ליל. נאכ'ן מיליטער־דינסט ווערט ער תאלעשניצער. ער טרעט אריין אין דער סאציאליסטישער פארטיי, אין 1902 פערלאזט ער ליל און בעזעצט זיך אין סען־דעני, וואו ער איז געשטארבען, ווי געזאגט, דעם 26־טען פאריגען חודש אין עלטער פון 84 יאהר, אלס מיטגליד פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין פראנקרייך, אט ווער עס זענען די צוויי מחברים פון דעם „אינטערנאציאנאל".

זייער ליד איז געזונגען געווארען צום ערשטען מאל אין ליל אין 1888 אויף א פייערונג ארגאניזירט דורכ'ן פראפעסיאנעלען פעראיין פון די צייטונגס־פערשפרייטער, פון דאן אן פערשפרייט זי זיך איבער די וויכטיגסטע ארבייטער־צענטערס פון צפון־פראנקרייך, און ערשט אין 1896 ווערט זי פאפולער אין גאנצען לאנד א דאנק דעם, וואס זי ווערט געזונגען אין די פארטייי און פראפעסיאנעלע צוזאמענפאהרען.

אין אויסלאנד ווערט דער אינטערנאציאנאל בעקאנט נאך שפעטער. די ערשטע אינטערנאציאנאלע סאציאליסטישע קאנגרעסען, וועלכע זענען פארגעקומען אין 1891 אין בריסעל און אין 1896 אין לאנדאן, ווייסען נישט פון דעם ליד פון פאטיע און האלטען זיך אן דער מארסעליעזע פון ראזשער דעליל.

אבער די שפעטערדיגע אינטערנאציאנאלע קאנגרעסען פון שטוטגארט (1907) און פון קאפענהאגען (1910) פערענדיגען זיך מיט'ן געזאנג פונ'ם „אינטערנאציאנאל".

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג | אקטאבער
יז | זון-אויפגאנג 5.58
17 | זון-אונטערגאנג 5.45
תשרי תרצ״ג

ברייטע ווינטער-אקציע פאר ארבייטסלאזע

אויך פאר די ארימסטע אין לאדז

געשפרעך מיט'ן לאדזער וואיעוואדע ה' יאשטשאלט וועגן דער טעטיגקייט פון וואיעוואדישעז קאמיטעט פאר ארבייטסלאזע

אויף דער ווענדונג פון א פרעסע-פארשטער צום וואיעוואדע ה' יאשטשאלט, וועגן דער טעטיגקייט פון וואיעוואדישען קאמיטעט פאר ארבייטסלאזע, האט דער וואיעוואדע, אלס פרעזעס פון דעם קאמיטעט, געגעבען פאלגענדע אינפארמאציעס:

אין משך פון פערגאנגענעם ווינטער, זענען אין לאדז טעטיג געווען 28 קאמיטעטען, אויך אויף דער פראווינץ איז ארגאניזירט געווארען א נעץ פון די קאמיטעטען.

נישט קוקענדיג אויף דעםווירטשאפטליכען קריזיס, וועלכער האט זיך אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע אלס אינדוסטריע-צענטער, שטארקער געפיהלט ווי אין אנדערע וואיעוואדזטוועס, מוז מען דאך מיט דער גרעסטער אנערקענונג אונטערשטרייכען די ברייטוויליגע אונטערשטיצונגס-אקציע פון דער לאדזער געזעלשאפט, וועלכע האבען, אנערקענענדיג די וויכטיגקייט פון מאמענט ארויסגעוויזען א ברייטע אפפערוויליגקייט לטובת דעם קאמיטעט, א דאנק וואס פון בלויז מיטגלידס-בייטראג און שפענדען, האבען די קאמיטעטען בעקומען 883 טויזענד זל. אין מזומן און פאר 275 טויזענד זל. פראדוקטען, צוזאמען מיט דעם 1.148.000 זל. די סומע געפינט זיך אין בעריכט, וועלכער וועט בקרוב ארויס פון דרוק.

וואס שייך די מלוכה-סובסידיעס, האט דער קאמיטעט דערהאלטען 39060 זל. אין פון קאמיטעט פאר ארבייטסלאזע 1.825.000 זל. אין מזומן און 1.155.000 זל. פראדוקטען. צוזאמען האט דער לאדזער וואיעוואדישער קאמיטעט אפערירט מיט דער אלגעמיינער סומע פון 4.167.000 זל.

אויף דער פראגע: אויף וועלכען אופן די אונטערשטיצונגען זענען געגעבען געווארען, און וועגען די הויך פון די אדמיניסטראציע-קאסטען, האט דער וואיעוואדע געענטפערט:

אונטערשטיצונגען זענען געגעבען געווארען נאר די ארימסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג

אין משך פון ווינטער-צייט, איז אויך געגעבען געווארען הייץ-מאטעריאל, מלבושים און הייל-מיטלען. די פראדוקטען-סעקציע האט אויסגעמאכט א סומע פון 2 883.000 זל. געלד — 355.000 זל. ביי אדמיניסטראציע-קאסטען פון 103.000 זל. אין אלגעמיין האבען די אדמיניסטראציע-קאסטען אויסגעמאכט אנ'ערך פון 2 און א האלבען פראצ. פון דער אלגעמיינער סומע.

די ווינטער-אקציע האבען מיר געשלאסען מיט די זארגען, ווי אזוי אונטערצונעמען די זומער-אקציע, מחמת צו דער זומער-אקציע איז די ארבייט כמעט ווי איבערגעריסען געווארען, צוליב דעם וואס די שפענדען האבען זיך בעדייטענד פארקלענערט, און דאס אפשטעלען די אונטערשטיצונגען פון הויפט-ארבייטסלאזען-קאמיטעט.

א דאנק די פארזיכטיגע ווירטשאפט האט דער קאמיטעט אין דער ווינטער-צייט איינגעשפארט 564.000 זל. מזומן און 262,000 זל. אין פראדוקטען, מיט וועלכע ער האט שפעטער דיספאנירט זומער מיט א בודזשעט פון 200,000 זל. א חודש.ביים היינטיגען טאג דיספאנירט שוין דער קאמיטעט נישט מיט קיין שום פאנדען.

— און וואס איז וועגען די ארבייט צום קומענדיגען ווינטער?

אויף דער פראגע, האט דער וואיעוואדע ערקלערט:

— דער קאמיטעט האט אין דער ערשטער רייה זיך געשטעלט די אויפגאבע, לויט אלע מעגליכקייטען אנצוהייבען א גרויסע אקציע פאר קינדער און פאר די ארימסטע.

צום סוף פון געשפרעך האט דער ה' וואיעוואדע ארויסגעזאגט זיין גלויבען, אז די געזעלשאפט וועט ווי ביז איצט ארויסווייזען דעם קאמיטעט א ברייטע אונטערשטיצונג לטובת די ארימסטע און ארבייטסלאזע אין אונזער שטאט.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(2) היינט, מאנטאג, דארפען זיך שטעלען אין מיליטער-ביורא (זאוואדזקא 11) צו רעגיסטראציע יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע האבען זיך לעת עתה נישט געשטעלט צו רעגיסטראציעס, און וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

I K

און פון 8 קאמיסאריאט:

W Z Ź

מארגען, דינסטאג, פון 3 קאמיסאריאט:

L Ł M

און פון 9 קאמיסאריאט:

A B C D E F

זיך אויפגעהאנגען א הויז-בעזיצער

(2) נעכטען, ארום 4 בייטאג, האט זיך דער 54-יאהריגער אנטאני קרישטאפיאק (מארישינסקא 34) דער אינהאבער פונ'ם הויז, און פון א בעקערײ, אויפגעהאנגען ביי זיך אין דער וואוינונג.

בעת מעשה איז אין שטוב קיינער פון דער משפחה נישט געווען, און אז די שטוב-מענשען האבען זיך 8 אין אוונד צוריקגעקעהרט, האבען זיי שוין קרישטאפיאק'ן געפונען א טויטען.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז נאך דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

בעצאהלט אויפ'ן ארט...

(2) עטליכע פערשוין זענען צוגעשטאנען דעם 27-יאהריגען ראמאן פאפינסקי, (פראנציסקאנער 53), ער זאל זיי געבען געלד אויף בראנפען, און אזוי ווי ער האט זיך אפגעזאגט דאס צו טון, האבען זיי איהם אריינגעשטאכען א מעסער אין א געוויסען ווייכען ארט, וואס האט מיט בראנפען-טרינקען קיין שום שייכות נישט...

מ'האט געמוזט ארויסרופען פאגאטאוויע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעט. ריקאווער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91)

גרויסע עקספארט-מעגליכקייטען קיין האלאנד

ספעציעלע באנק צו פינאנסירען די לאדזער אינדוסטריע

(אג) דער דירעקטאר פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער איגזש. וואצלאוו באנקאווסקי וועלכער האט געווײלט אין לאדז, האט אין א געשפרעך איבפארמירט, אז דער ציל פון זיין בעזוך אין לאדז איז א פערשטענדיגונג מיט די היגע אנגעזעהענסטע עקספארטערען פון קאנפעקציע קיין האלאנד. א דאנק דער טעטיגקייט פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער אין ווארשא און האלענדיש-פוילישער האנדעלס-קאמער אין ראטערדאם איז געלונגען צו שליסען זעהר וויכטיגע האנדעלס-טראנזאקציעס אויפ'ן סמך פון קויף-אויסטויש ד. ה. רעקאמפענסאציע, אויף זעהר גוטע בעדינגונגען פאר פוילען: די טראנזאקציעס זענען געשלאסען געווארען אין פערהעלטניש פון 1:2 ד. ה. האלאנד קויפט אין פוילען סחורות צוויי מאל אזוי פיל ווי פוילען אין האלאנד. מצד האלאנד ווערען די אונטערהאנדלונגען געפיהרט הויפטזעכליך אין דער ריכטונג פון צושטעלען פאר פוילען טאבאק, וויינטרויבען, כעמיקאליען, וואל א. אז. וו. פוילען ווידער האט אדורכגעפיהרט און פיהרט ווייטער אונטערהאנדלונגען וועגען צושטעלען פאר האלאנד קאנפעקציע, שיך, קיהלען, קאקס, האלץ, ספירטוס, זאלץ, וואסער-לייטונג, רעהרען, באהן-שינעס פאר אינדאכינע א. אז. וו.

צוליב די איצטיגע צאל מיספערשטענדנישען צווישען האלאנד און דייטשלאנד זענען די עקספארט מעגליכקייטען פון פוילען קיין האלאנד קאלאסאל געשטיגען. עס איז נאר געלעגט געווארען מעהר אכט אויף דער געוויסענהאפטיגקייט פון די פירמען, וואס עקספארטירען קיין האלאנד.

וואס איז שייך די ידיעות וועגען א הלוואה פון 60 מיליאן זלאטעס, איז עס נאר א מיספערשטענדניש, עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז די פאבריקען, וואס עקספארטירען קאנפעקציע קיין האלאנד וואלטען געקענט בעקומען בעדייטענדע קאנטאס אויף איינצוקויפען רויה-שטאפען און אויף ארבייטס-לוין, באלמעהר צוליב דעם, ווייל די האלענדישע קאפיטאליסטען, זענען זעהר פעראינטערעסירט אין פינאנסירען די היגע אונטערנעהמונגען און זיי האבען אפילו בדעה צו דעם צוועק צו גרינדען א ספעציעלע באנק, וועגען א הלוואה קאן אבער נישט זיין קיין שום רייד.

פרעמיעס פאר'ן קאנפעקציע-עקספארט

(אג) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פערוואלטונג פון פערבאנד פון די באנוועל-שפינערייען איז אנגענומען געווארען א וויכטיגער בעשלוס וועגען בעשטימען פרעמיעס פאר דעם עקספארט פון קאנפעקציע פון לאדז.

באהן-קאטאסטראפע אין וויד־זעוו

שנעל־צוג ארויף אויף א משאות־צוג. — שולדיג זאל זיין דער נייער פאהר־פלאן. — ארעסטירט דריי פערזאן

[illegible] אין אווענד איז אויף דער סטאציע ווידזעוו געשעהען א באהן־קאטאסטראפע מיט מענשען־קרבנות.

8 אין אווענד מיט 6 מינוט איז פון דער סטאציע לאדז־קאלישער ארויס דער שנעל־צוג קיין לעמבערג.

אויף דער סטאציע ווידזעוו איז דער דאזיגער צוג מיט דעם גאנצען אימפעט ארויף אויף א מאנעוורירענדען פראכט־צוג.

מחמת דעם צוזאמענשטויס זענען 7 וואגאנען צובראכען געווארען.

דער לאקאמאטיוו פון דעם שנעל־צוג איז אראפ געשפרונגען פון די שינעס, מיטשלעפענדיג מיט זיך דעם פאסט־אמבולאנס, וועלכער איז אויך שטארק צושעדיגט געווארען.

צוליב דעם, וואס דער דאזיגער וואגאן האט זיך אפגעריסען פון צוג, זענען די איבעריגע וואגאנען פערהאלטען געווארען, איז די קאטאסטראפע נישט אויסגעפאלען אזוי געפעהרליך, ווי זי האט געקאנט אויספאלען.

מחמת דער שטארקער פערהאלטונג פון צוג זענען פערוואונדעט געווארען 11 פערזאן.

אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע איז תיכף ארויסגעפאהרען אנ'אויספארשונגס־קאמיסיע מיט'ן אינספעקטאר ניעדזשעלסקי און אויבער־קאמיסאר לאנדע בראש.

לכתחילה איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז צו דער קאטאסטראפע האט דערפיהרט דער דזשורנער פון דער סטאציע ווידזעוו יעזשי קוקיעוויטש, און ער איז דערביי ארעסטירט געווארען.

שפעטער האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז אין דער קאטאסטראפע זענען אויך שולדיג דער וועקסלער יאן פיעטשאק און דער מאשיניסט פון דעם שנעל־צוג, טאמאש קענפטשינסקי, וועלכע זענען אויך ארעסטירט געווארען.

א סברא, אז דער עיקר שולדיגער איז... דער נייער פאהר־פלאן, אין וועלכע די ארעסטירטע זעען נאך נישט איינגעלעבט געוועזען.

צושמעטערט זענען געווארען בלויז די זיבען וואגאנען פון דעם מאנעוורירענדען פראכט־צוג, דער לאקאמאטיוו פון וועלכען עס איז ארויסגעשפרונגען פון די שינעס, און איז נישט בעשעדיגט געווארען.

אין דעם שנעל־צוג איז, דאגעגען צושעדיגט געווארען דער לאקאמאטיוו, טיילווייז דער אזוי־גערופענער בריק, דער פאסט־וואגאן און איין פאסאזשיר וואגאן (געמישטער 2 און 3 קלאס).

די פערוואונדעטע הייסען: העלענא סקאטשלאס (פון טארנאפאל) העלענא גריזעווסקא (פון גרודזשיאנדז) פראנטשישעק באטשעווסקי (פון סקארזשיסק) פראנטשישעק אדאמטשיק (פון בליזשעני). יוזעף סקשיפעק און זיין 10 יאהריגער זוהן, יאן, הענריק וויינטרויב (א קאנאניער פון פוזען), טעאדאר זאדורעצקי (א פאסט-בעאמטער) און פעליקס היידוק (א פאסט-בעאמטער).

די פערוואונדעטע האבען בעקומען די ערשטע הילף פון דעם ד״ר טשעטשאט, וועלכער איז געפאהרען אלס פאסאזשיר אין דעם שנעל-צוג.

בעוונדערער איז פון לאדז-פאבריטשנע תיכף אנגעקומען א רעטונגס-צוג.

אנ'ערך דריי שעה האט געדויערט ביז מ'האט די ליניע אפגערייניגט פון די צושמעטערטע וואגאנען.

דערנאך האט זיך דער שנעל-צוג ווייטער געריהרט אין וועג, אנגעפיהרט פונ'ם געהילפס-מאשיניסט.

Dr. med. ST. HEINRICH

ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען

פיזיקאלישע טעראפיע

נעהמט אן פון 11–1 מיטאג און פון 3–7 אוונד

פאמארסקא 10, טעל. 147.67.

פאר אונבעמי[illegible] — ה. חות. 5758

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

גרויס קלאנג-מייסטערווערק א. נאמען:

„שאכט L. 23"

וואס שילדערט דאס לעבען אין די גרובען

אין די הויפט-ראלען:

Adam Dobosz, Baśka Orwid, Jerzy Marr

נעכסטער פראגראם:

„בלויער עקספרעס-צוג"

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בטאג.

די מאדערנסטע און בעסטע

מענער היטען

אין אלע פארבען

צו קאנקורענץ-פרייזען

בעקומט מען נאר ביי

טעאטער סקאלא

15 שרודמיעסקא 15

טעל. 232-33

טאנצט יודעלעך טאנצט!
לעבט, לאכט נאר און קוועלט
„די יודישע באנדע" שפילט
שאקעלט זיך די וועלט!!!

מארגען, דינסטאג

און יעדען טאג

פינקטליך 9 אווענד

נאר 10 גאסטשפילען

פון בעריהמטען ווארשאווער קליינקונסט-טעאטער

די יודישע באנדע

אין דער שפיץ

חנה גראסבערג

ראזא גאזעל

לאלא פאלמאן

זישע קאץ

דוד לעדערמאן

מ. אפּענהיים

און רעזשיסער

יצחק נאזשיק

⊙ פרעמיערע!!! ⊙

טאנצט יודעלעך טאנצט!...

א פרייליכע שפיל אין 2 טיילען, 15 בילדער מיט א פראלאג און עפילאג.

צוזאמענשטעלט און אויסגעפירט פון יצחק נאזשיק. — מוזיק פון יוסף קאמינסקי און העניך קאן. — דעקאראציעס: א. ליבערמאן. — קאנפעראנסיער: זישע קאץ.

ביים קלאוויר: פאניע קאמינסקא-עפשטיין.

גרויסער ארקעסטער

אינספיציענט: ב. שווארצשטיין

אדמ. ליטונג: יאז וויינבערג

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער סקאלא.

פון האנדעלס-געריכט

פראגע וועגען וואלאריזירע? אבליגאציעס פון „אקצ. געז. ס. ראזענבלאט" פאר'ן געריכט

דער ריכטער-קאמיסאר פון דער פירמע „אקצ. געז. ס. ראזענבלאט", האט אויף דער עהרענעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, אפּגעגעבען א באריכט פון זיין טעטיגקייט.

פון דעם באריכט איז צו זעהען, אז ביז איצט האבען נאך נישט אנגעמאלדען זייערע פּרעטענזיעס 101 קרעדיטארען אויף א סומע פון 320,029 זל.

דער פראוויזארישער בילאנס אויפ'ן 31-טען אויגוסט ד. י. שליסט מיט דער סומע פון 22,336,479 זל.

דער ענין וועגען איבערעכענען די אבליגאציעס איז דורכ'ן געריכט פעסטגעשטעלט געווארען צו וואלאריזירע אויף 33 פּראצענט.

געגען דעם בעשלוס, האט זיך דער קוראטאר אין וועמענס בעזיץ ס'געפינען זיך די אבליגאציעס, געווענדעט צום אפּעלאציע-געריכט מיט דער ביטע, צו בערעכענען די אבליגאציעס אויף פולע 100 פּראצענט.

דער ענין וועט בעטראכט ווערען אויף איינער פון די נאהענטסטע זיצונגען פון האנדעלס-געריכט.

• • •

אויף דער עהרענכטיגער זיצונג, האט דאס האנדעלס-געריכט בעשטעטיגט דעם רעגולאציע-פּארשלאג פון דעם בעקערײ-בעזיצער גוסטאוו בעק (זשגאוווסקא 23), וועלכער רעגולירירט די חובות אויף 20 פּראצ. אין קליינע ראטעס.

• • •

אין שייכות מיט דעם אופּגעלאזט פון דער פירמע „צעזאר וויהאן", גאלאנטעריע-געשעפט (פשעיאזד 2) איז נעגעבען געווארען א 14-טאגיגער צוגאב-טערמין אויף אנצומעלדען די פּרעטענזיעס צו דער פירמע.

א שרפה? נאר א שרפה!

דער היזק בעטרעפט אנ'ערך 250,000 זלאטעס

(2) עהרענעכטען אין אוונד איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין דעם הויף פון צימערגאס 12-14.

אין דעם דאזיגען הויף געפינט זיך אין דער פראנט-געביידע, אויפ'ן פּארטער, ערשטען און צווייטען שטאק די וועבערײ פון דער פירמע „י. פעלניק" און אויפ'ן דריטען שטאק — די האנדוועבערײ פון „קאלע און טעמפעלד־האף".

אין דעם דאזיגען הויף איז אויך געשטאנען א צוויי שטאקיגער בנין, אויפ'ן פּארטער פון וועלכען עס האט זיך געפינען א קעסלערײ, אויפ'ן ערשטען שטאק — א מעבעל-פאבריק, אויפ'ן צווייטען שטאק אנ'אפּטיילונג פאר אויספּערטיגען דאס מעבעל און א מעבעל-לאגער, וואס דאס אלץ האט געהערט צו דער פירמע „וואלף קורץ".

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען פון דער אויספארשונג, איז די עהרענעכטיגע שרפה ענטשטאנען פון אנ'אוועקגעווארפענעם נישט-דערלויכטען פּאפּיראס אין דער קעסלערײ.

מחמת דער קעסעל איז שטארק אנגעגליהט געווארען, און ווייל געווען איז ער אנ'אלטער און א געלאטעטער, האט ער געפּלאצט און עקספּלאדירט.

צוליב דעם אויפרייס האט זיך דאס פייער אריבערגעווארפען אויפ'ן ערשטען שטאק און דערנאך — אויפ'ן צווייטען.

די רעטונגס-אקציע איז דעריבער געווען זעהר בעשווערט.

נאך 3 שעה איז די 3 אנגעקומענע פייערלעשער-אפּטיילונגען געלונגען דאס פייער צו בעהערשען.

די פייערלעשער האבען דערביי געמוזט אנווענדען אלע כחות, ווייל די פלאמען האבען זיך אריבערגעווארפען אויפ'ן דאך פונ'ם פראנט-בנין, וועלכער איז אינגאנצען אוועק מיט די פלאמען.

ביז נעכטען 8 אינדערפריה האט אויפ'ן ארט געהאלטען וואך די פייערלעשער-אפּטיילונג 1 א.

10 אינדערפריה איז די צענטראלע פון די פייערלעשער ווידער אלארמירט געווארען פונ'ם זעלבען ארט.

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען האבען זיך אנגעצונדען די איילען-זאפּאסען און פארשידענע מכשירים אויפ'ן דריטען שטאק פונ'ם פראנט-בנין. נאך א צוויי-שעה'דיגער אקציע איז אויך דאס פייער איינגעלאשען געווארען.

דער היזק אין דעם פערברענטען, צוויי-שטאקיגע בנין מאכט אויס אנ'ערך 120 טויזענד זלאטעס, און אזויפיל, מעהר-ווייניגער מאכט אויס דער היזק אין דעם פראנט-בנין.

די אלע דריי געליטענע פירמעס זענען נישט געווען אסעקורירט.

שוידערליכער זעלבסטמארד פון א יודישען יונגערמאן

ער ווארפט זיך אונטער א צוג, וועלכער שניידט איהם אפּ דעם קאפּ

נעכטען, דעם צווייטען טאג סוכות, 9 א זייגער אין דערפריה, האט חסד-של-אמת בעקומען א ידיעה, אז אויפ'ן וועג צווישען לאדז און פאביאניץ, אויף דער קאלישער ליניע, 6 קילאמעטער הינטער לאדז, ליגט א טויטער קערפער פון א יודישען יונגערמאן, וועלכער האט, מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמארד, זיך ארונטערגעווארפען אונטערן צוג.

חסד-של-אמת האט זיך גלייך פערשטענדיגט מיט'ן ראבינאט, וועלכער האט ערלויבט די מיטגלידער פון חסד-של-אמת ארויסצופאהרען, נישט קוקענדיג אויף יום-טוב און אהערצוברענגען דעם מת. אויך די פּראקוראטור האט געגעבען די ערלויבניש צו ברענגען דעם זעלבסטמערדער און אום יום-טוב זענען ארויסגעפאהרען עטליכע חסידישע יודען מיט א מיטה אויפ'ן ארט פון געשעהעניש, פאר זייערע אויגען האט זיך פארגעשטעלט א שרעקליך בילד. ביי די שינעס איז געלעגען א טויטער קערפער פון א יודישען יונגערמאן, ביי וועמען דער קאפּ איז געהאנגען נאר אויף עטליכע פעדים, דער יונגערמאן איז געווען זעהר פיין בעקליידעט, אבער קיין שום דאקומענטען האט מען ביי איהם נישט געפונען.

די השערה, אז מ'האט צו טון מיט א זעלבסטמערדער האט זיך בעשטעטיגט דורך דעם, וואס מ'האט ביי איהם געפינען א יודישען בריף וואס איז ערב יום-כפור ארויסגעשיקט געווארען פון ווארשא, וואס הויבט זיך אן מיט די ווערטער „ליבער גדליה" און די אונטערשריפט איז „דיין זיידע שמואל", ווי ס'זעהט אויס האט דעם בריף געשיקט דעם זעלבסטמערדערס א זיידע אין ווארשא, אויף דעם דאזיגען בריף האט דער זעלבסטמערדער צוגעשריבען „זיי מיר מוחל זיידע פאר מיין שרים, דיין אייניקעל גדליה".

דער טויטער קערפער איז איבערגעפיהרט געווארען דורך חסד-של-אמת אין לאדזער פּראזעקטאריום אריין, ביז ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען ווער דער שרעקליכער זעלבסטמערדער איז.

די קבורה וועט פארקומען היינט.

מיט א האק איבער'ן קאפּ

שיצענדיג די מוטער, דער'הרג'עט דעם פאטער

(2) דער 56-יאהריגער ארבייטסלאזער וועבער רודאלף טים (פון פּיוונא 38) איז געווען אנ'אויסגעוועהנליכער שיכור און רוצח.

זיין כעס האט ער געוועהנליך אויסגעלאזט אויף זיין 50-יעהריגער מאריא און די 22-יאהריגע טאכטער סטאניסלאווא.

די ביידע פרויען האבען געוואוינט אין א פאבריק, און פון זיי האט דער אלטער רודאלף אויסגעפּרעסט מיט קלעפּ דאס געלד אויף בראנפען.

נעכטען איז ער געקומען א שיכור'ער און מיט א האק זיך געלאזט גיין אויף דער ווייב זיינער.

אינמיטען וועג האט ער אבער די האק אוועקגעשליידערט אין א זייט, און מיט די הוילע הענד גענומען דאס ווייב שטיקען.

די טאכטער האט דערזעהען, אז די מוטער איהרע איז אין א טויט-סכנה, האט זי געכאפּט די האק, און געשפּאלטען דעם פאטער איהרען דעם קאפּ.

אז זי האט דערזעהען — דער פאטער איז א „פערטיגער", איז זי אדורכגעלאפען אין קאמיסאריאט און געמאלדען וועגען דער גאנצער געשיכטע.

מ'האט זי, פערשטעהט זיך, תיכף ארעסטירט. מאריא'ן האט מען אפּגעמיבטערט, און רודאלפען האט פּאגאטאוויע אין א גוסס'ן צושטאנד אפּגעפיהרט אין שפּיטאל אויף זאגאניקאווא.

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספּעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד. זונטאג פון 9—11 בייטאג.

איבונג-אלארם פון פייערלעשער

(2) נעכטען אינדערפריה האט די צענטראלע פון די פייערלעשער בעקומען א בעפעהל ארויסצושיקען 4 פייערלעשער-אפּטיילונגען - 3, 4, 8, און 15 — אויף וואלטשאנסקא 215, צו דער כלומר׳שטער שרפה דארט אין שוויגערטס פאבריק.

די דאזיגע פייערלעשער-אפּטיילונגען זענען בליץ-שנעל אנגעקומען אויפ'ן בעשטימטען ארט, וואו עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ס'איז בלויז געווען א פּרוב-אלארם, וואס קעהרט זיך אן מיט די פייערלעשער-איבונגען.

די איבונגען פון די דאזיגע אפּטיילונגען האבען געדויערט קנאפּע אנדערטהאלבען שעה.

דערעפנונג פון סעזאן

ביי דער „ווילנער טרופּע אין יודישען „קאמעראל-טעאטער"

עהרענעכטען אין אוונד איז פארגעקומען די פייערליכע דערעפנונג פון סעזאן ביי דער „ווילנער טרופּע".

סיי מיט דעם אויסוואהל פון דער פּיעסע, („דער בונט אין אויסבעסערונגס-הויז") סיי מיט דער גלענצענדער אויפפיהרונג דארף קאנסטאטירט ווערען — איז די „ווילנער טרופּע" אריין מיט'ן רעכטען פוס אין דעם היי-יעהריגען סעזאן.

עס איז געווען א נחת און טרייסט צו זעהן און פיהלען, אז — ס'איז נאך נישט אזוי גרויזאם שרעקליך מיט'ן יודישען טעאטער, אז „לא אלמן ישראל" — די קלאג איז נאך נישט אזוי גרויס.

דער גרויסער עולם האט געמאכט לאנגדויערנדע אוואציעס דעם רעזשיסער, ה' י. ראטבוים און דער טרופּע מיט דער אנפיהרערשאפט.

מארגען — א גענויע אפּהאנדלונג.

וויכטיג נייעס פאַר סוחרים און הענדלער

פון לאדז און דער אומגעגענד!

די מאָדערנסטע האנדעלס-האלע

אויף גייערס מארק ווערט שוין פערטיג

מיר טיילען מיט אלע סוחרים און הענדלער פון לאָדז און אומגעגענד, אַז בקרוב ווערט פערטיג

אויף פיעטריקאָווער 317

די מאָדערנע האנדעלס-האלע, וועלכע איז געבויט געוואָרען לויט די לעצטע כללים פון טעכניק און היגיענע, דהיינו: **געדעקט מיט אַ דאַך, עלעקטרישע בעלייכטונג, אספאלט, קאַנאַליזאַציע און וואַסערלייטונג** און בכלל אלע בעקוועמע און מאָדערנע איינריכטונגען.

די האלע געפינט זיך **אויפן בעסטען פונקט אין גייערס ראיאָן** ווי בעזיצט אויסערליכע און אינערליכע געוועלבער, געדעקטע האלעס, געדעקטע שטענדערס פאַר הענדעל מיט געמיזע און פרוכטען. ריזיגער פלאַץ פאַר 2000 פוהרען. **איינגענג פון פיעטריקאָווער גאס, וואָלטשאַנסקא גאס און פאַביאַניצער שאסע.** אלע געוועלבער און האלעס זענען געמויערט.

6989

געוועלבער און האלעס ווערען שוין פערדינגען.

ווער ס'וועט פריהער קומען וועט האָבען אַ בעקוועמער און בעסער אָרט. יעדער הענדלער און סוחר דאַרף זיך אַליין איבערצייגען, דער פּראָנט איז שוין אינגאַנצען פערטיג און דאָרט געפינט זיך אויך דער וואַרט-זאַל פון די צופאָהר-טראַמוואַיען. גענויע ידיעות צו בעקומען ביי

S. KLEIN, RZGOWSKA 4, TEL. 134-21

יודיש קאַמעראַל-טעאַטער — אַלעע 1-טער מאַי 2.

יודיש דראַמ. טעאַטער אין פּוילען — ווילנער טרופּע — אַנפירונג: מ. מזאה. יאָר XVII

היינט, מאָנטאָג, דעם 17-טען אָקטאָבער, 9 אָוונט צום 4-טען מאָל

בונט אין אויסבעסערונגס-הויז

א היינטצייטיקע טעאַטער-שטיק אין 3 אַקטען.

מחבר: פּעטער-מאַרטין לאַמפּעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראַטבוים.

פירען אוים:

פּאַסטאָר	יעקב קורלענדער	פּריץ	חבל בוזגאַן
פּראָוואַלטער	דניאל שאַפּירא	קורט	יעקב מאַנסדאָרף
וויקטאָריאַ	מרים אָרלעסקאַ	ערווין	דבורה ראַזענבלום
דערציער	משה פּאַטאַשינסקי	קאַרל	***
פּראַקטיקאַנט	נחום מעלניק	אַ באַזוכערין	רבקה שילער
		פּאָליציי-אָפיציר	

(פּריץ, קורט, ערווין, קאַרל — זעגלינגען אין אויסבעסערונגס-הויז)

דאָס טעאַטער-שטיק איז געבויט — ביי פרהער דראַמאַטישער באַאַרבעטונג, אויפן גרונד פון אויטענטישע דאָקומענטירטע געשעענישן און פאַקטן, פאַרשריבן דורך יינגלעך פון אַ אויסבעסערונגס-הויז אין דייטשלאַנד.

בילעטען-פאַרפאַרקויף פון 11 ביז 2 פאַרמיטאָג און 5—7 נאָכמיטאָג איז קאַסע „עסטאָריאַ", פון 7 אָוונט אין קאַסע פון טעאַטער. אַדמיניסטראַטיווע אַנפירונג: ב. אסס.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש — 20 —

דער גרעסטער ערפאָלג, וואָס איז געווען ביז יעצט!

טויזענדער מענשען זענען נעכטען אוועק פון קאַסע אָהן בילעטען!

די בעליבטע סוברעטין — **רעגינאַ צוקער** | בעריהמטער ארטיסט און זינגער — **הערמאַן פעניגשטיין**

די בעוואוסטע אַרטיסטען: בערטאַ זאַסלאַווסקאַ, עוואַ שטאָקפעדער, ליזאַ שלאָסבערג, לעאָן געטליכערמאַן, קאַרל צימבאַליסט, אהרן אייזענבערג, יוסף נייווירט און אַנד.

היינט, מאָנטאָג, דעם 17. אָקט., 9 אָוונד צום 5-טען מאָל די העכסט-קאָמישע אָפּערעטע

דער זיסער בחור

אין 2 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג, אויסגעפיהרט פון הערמאַן פעניגשטיין.

רעזשיסער: ק. צימבאַליסט. דיר.: ל. זאַלמאַן. טעכנ. לייט.: ק. גוטמאַן. סופלאָר: מ. אייזענבערג.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

טראַגעדיע פון א יונג מיידעל
פאַרוואָס האָט זי זיך דאָס לעבען גענומען?

(2) די 19-יעהריגע יוזעפא שעוטשיק (פון אַנטאָניעוסקא 2), וועלכער דער חתן איהרער, מיעטשיסלאַוו ריבאַק (פון זשגאָווער 75) האָט אָפּגעזאָגט — האָט געכטען אויף זאַגאַיניקאָווא 60 אויסגעטרונקען אַ פלעשעל מיט אַ געמיש פון די געפעהרליכסטע גיפטען, און איז אַוועק מיט דער ראַקיטשינער גאַס צום אַנאַ-מאַריא-שפיטאָל.

אויפ'ן וועג איז זי עטליכע מאָל געפאַלען, דערנאָך זיך אויפגעהויבען און — ווייטער געגאַנגען, ביז זי איז איבגאַנצען אַנידער-געפאַלען אַ שוואַך פערחלשטע, און פאַגאָטאָוויע האָט זי אוועקגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפיטאָל — אַ גוססע.

מ'האָט ביי איהר געפונען אַ בריף, אַדרעסירט צו איהר חתן, מיעטשיסלאַוו ריבאַק, וועלכען זי בעט, אַז ער זאָל זי קובר זיין, און נישט מודיע זיין וועגען איהר טויט די עלטערען איהרע, וועלכע זיינען זעהר פרומע און גאָטספאַרכטיגע לייט, ווייל זיי וואָלטען איהר נישט מוחל געווען דאָס, וואָס זי איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד....

אין די יודישע טעאַטערס
אין פילהאַרמאָניע

היינט, ווערט אין „פילהאַרמאָניע" געשפּילט דער „זיסער בחור".

אין די פוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען טעאַטער ווערט היינט געשפילט „מאַריוש".

אין קאַמעראַל-טעאַטער ווערט היינט געשפילט „דירות-ליכווע".

אין „פאָפּולאַרנע" ווערט היינט געשפילט די „צירק פירשטין".

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מאָנטאָג, דעם 17-טען אָקטאָבער

10 גאָטעסדינסט, 11,40 פּרעסע-איבערזיכט, 11 50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופט-פליה-קאָמוניקאַציע, 11,58 צייט-סיגנאַל, 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטען, 1 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, 3 55 קאָמוניקאַציע-איבערזיכט, 4 גראַמאָפאָן-פּליטען, 4,15 לעקציע פראַנצויזיש, 4,30 גראַמאָפאָן-פּליטען, 4,40 רעפעראַט, 5 נאָכמיטאָג-קאָנצערט, 6 לייכטע מוזיק, 7 פערשידענעס, 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, 7,30 אודיציע, 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע, 8 פּאָסט-קעסטעל, 8,15 אָוונד-קאָנצערט, 10,15 טאַנץ-מוזיק, 10,45 מעטעאָראָלאָגישער און פּאָליציי-קאָמוניקאַט, 10,45 טאַנץ מוזיק.

* * *

אויסלאַנד

7,30 העלסינגפאָרס — סימפאָנישער קאָנצערט. 8 האַמבורג — סימפאָנישער קאָנצערט. 8 בעראָמענסטער — סימפאָנישער קאָנצערט, 8 בערלין – סימפאָנישער קאָנצערט. 8 שטאָקהאָלם – אָפּערע. 9,30 בריסעל — „מעשה בראשית" אָראַטאָריום פון היידען.

דערשטאָכען א מענשען
צוגערויבט 5 גילדען, און איצט וועלען זיי שטיין פאַר א שטאַנד-געריכט

(2) צוריקקומענדיג אין אָוונד זענען צוריקקוועגס אַהיים געגאַנגען דער 44-יעהריגער יאַן געבעל (יאַסנאַ 10) און דער 20-יאָהריגער יאַן קולינסקי (פּראָפּעסאָרסקאַ 9).

לעם זגוזשער 100 זענען זיי בעפאַלען געוואָרען פון 2 באַנדיטען, וועלכע האָבען דראָהענדיג זיי מיט מעסערס, געפאָדערט געלד.

קוליבסקי האָט געשטעלט אַ ווידערשטאַנד — האָבען זיי איהם דערשטאָכען.

געבעל האָט זיך דערשראָקען, זיך געלאָזט רעדווידיהען, און אָפּגעגעבען די 4 זלאָטעס מיט 95 גראָשען, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך.

נאָך דעם, ווי די באַנדיטען זענען אַוועק, האָט געבעל געמאַכט אַ געוואַלד.

ס'איז אָנגעקומען פּאָליציי און פאַגאָטאָוויע בעת דער אַבלאַווע, וואָס מ'האָט געמאַכט אין פערשידענע „מלינה'ס" האָט מען געכאַפּט די 2 באַנדיטען, דעם 23-יאָהריגען יוזעף גזשעלאַק און דעם 24-יאָהריגען בראָניסלאַוו אָסאַשאַק (ביידע פון יאַסנע גאַס).

זיי ביידען דראָהט אַ שטאַנד-געריכט.

קוליבסקי גוססט אין שפיטאָל.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאָווער 90, טעל. 72-221

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א.ז.וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד.

1640

חדשה בספרות החסידות!

תורת החסידות כמו שהיא במקורה!

משנה חב"ד

מאת **חיים יצחק בונין**

כרך ראשון—תורת ה„תניא" ספר ראשון—משנת הבינוני.

מחירו 2 זה. יחד עם המשלוח 2,25 זה. בהקפה לא ישולח. המסכר הראשי אצל פום"ם „עבר"—ורשה, טלומצקא 6, אצל המחבר: לודז, פיעטשושקא 29.

6258

די קונסט-פאָטאָגראַפישע אנשטאַלט
„פּאָלאָניאַ" 11 יערושעגאַ 11

מאַכט בעקאַנט, אַז עס איז ערעפענט געוואָרען אַן אָפּטיילונג פון פּאַסט אַמעריקאַנישע בילדער **אַלאַ פאָטאָמאַטאָן**. וואָס גיט 8 שעהנע בילדער אין פערלויף פון אַ קורצער צייט פאַר 1.25 זעהר דויערהאַפט, ווי אויך **פּאָסטקאַרטען-אויפנאַהמען** צו זעהר נידריגע פּרייזען. איך נעהם אויך אָן אַמאַטאָרסקע אַרבייט אויסצופערטיגען זעהר ביליג.

בעמערקונג: איך האָב זעהר פיל נייע אַרטיסטישע קאָסטיומען, וואָס זיי ווערען צוגעגעבען צו די אויפנאַהמען, אָהן צוצאָהלונג. עס ווערט אויך פערגרעסערט אַלע אַרט פּאָרטרעטען. מיט אַכטונג

„POLONJA"

לאָדז, יערושעגאַ 11

צופאָהר טראַמוואַי נומער 3. אינה.: דיפל. פאָטאָגראַפ. גוטערמאַן

ראַהמען ראַהמען

אַלע קויפען

נור ביי דער בעקאַנטער פירמע

י. צווייליך

נאַרוטאָוויטשאַ 11 טעל. 135-53.

פאַרוואָס?

ווייל ביי מיר קענט איהר בעקומען אַלע גרויסען ראַהמען צו בילדער, ווי אויך ראַהמען צו גאַרדינען צו שפּאָט-ביליגע פּרייזען.

—געדענקט די אַדרעס!—

ראַהמען ראַהמען

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל גוטע הייל באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר

דאָקטאָר בראָכירעווינר בעווייזיגען זיכער דאָס שווערסטען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאַר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-קאָרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פּלאַטע-פיס, ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 ביימאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פּערזענליכע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיינע הערציגסטע דאַנקבאַרקייט דעם גרויסע ספּעציאַליסט דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 (פּראָנט, פּאַרטער) פאַר בעפרייען מיך פון אַ וואַסער-בראָך. איצט, כאָטש כ'בין אַלט 60 יאָהר, פיהל איך מיך גאַנצליך געזונד, פאַרוואָס איך דאַנק איהם פון טיפסטען הערצען.

(—) ה. ל. לועל

לאָדז, בזשעזשינסקא 41.

שאַנכאַי-עקספּרעס

היינט פּרעמיערע!

פון פילם-מייסטערווערק רעזשי פון שטערנבערג

אין די הויפּט-ראָלען:

Marlena Ditrich, Clive Brook, Anna May-Wong און Warner Oland

אָנהויב פון די סעאַנסען 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 1 ביימאָג. הנחה-בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען.

די שענסטע און עלעגאנטסטע הערן־היטעך
און אינלענדישע — אויסלענדישע

צום איצטיגען הערבסט- און ווינטער-סעזאן פון די נייעסטע פארבען און פאסאנען צו אויסנאהמס ביליגע פרייזען בעקומט מען נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון

WOLF BELCHATOWSKI לאדז, פּיעטריקאווער 12 טעל. 216-59

בעמערקונג: צום איצטיגען הערבסט- און ווינטער-סעזאן בעזיץ איך א רייכען אויסוואהל פון זעמטליכע פעלץ־ווארען צו די ביליגסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך

KONSUM

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.

ROKICINSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

עמפעהלט:

הערבסט און ווינטער **מענער־פּאלטענס**

הערבסט און ווינטער **דאמען־פּאלטענס**

אין א גרויסען אויסוואהל **אנציגער**

פון ערשטקל. קוואליטעט **שיכווארג**

מיר עמפפעהלען אויסארביי־טונגען פון דער מארקע **O K** ביז איצט נישט בעקאנטער העכסטער קוואליטעט.

רייך־פערזעהענע אטיילונג פון **ווידזעווער** סחורות

אויסשליסליכער פער־קויף פון סחורות **סעקונדא, בראק און רעשטלעד**

6350

ווערקשטעל פון **שירמס** און שפאציר־שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער־שירמס און שטעקנס צו האקורענץ־פרייזען.

נעמט אן אלערליי רעפּאראטורן פון שירמס און שטעקנס

בילינער ווי איבעראל

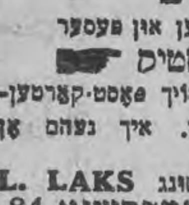

אויפ'ן ווינטער־סעזאן פעלד־בעטלעך פון אייגענער אויסארביי־טונג. ניקעל־בעטען, פאטענט־מאטראצען, קאזעטקעס און טאפ־טשאנעס, קינדער־בענקעלעך, איי־זערנע צוזלייג־בעטלעך, מאטראצען־ספּארט־וועגעלעך צו פאבריקס־פרייזען אין א גרויסען אויסוואהל עמפּפעהלט

KRAJOWA CENTRALA ŁóŻEK

66 Piotrkowska 66

פאדערט איבעראל די בעוואוסטע פעלד־בעטען מיט דער פירמע „CENTRA"

קונסט־פאטאגראפישער אנשטאלט

אויפנאהמעס צו מאטריקולען און פעסער

נור 1 זל. 6 שטיק

רעטושירט, ברוינע פארב, ווי אויך פאסט־קארטען־אויפנאהמען צו ביליגע פרייזען. איך נעהם אן צו קאפּירען פון אמאטארען.

L. LAKS מיט אכטונג

זשעראמסקיעגא 84.

צופאהר מיט טראמוואיען 8, 5, 6, 16 און 9.

צאהן־ארצט **St. Gelberg**

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

נעמט אן פון 10—1 מיטאג און פון 4—7 אוונד

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

יעדער איינציגער **מעבעל**

האט זיך אי־בערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה־מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.

ספעציאל־ארצט פאר הויט- און געשלעכטס־קראנקה. מענער־שוואכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אוונד

זונטאג פון 9—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2 \frac{1}{2}$—4 און פון 7—8 אוונד

Dr. med

REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל־ארצט פאר מענער־שוואכע־בעהאנדלונג

קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען

נעהמט אן פון 5 — 8 אוועגד.

זונטאג און יום־טובים פון 9 — 1 בייטאג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט־קראנקה. און מענער־שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא־לאגישע און נערוועז־קראנקהייטען. קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט קאסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט־אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען.

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

Doktór

Łagunowski

POWRÓCIŁ

Piotrkowska 70

i róg Traugutta

Tel. 181-83.

choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe

Leczenie promieniami Roentgena.

Przyjmuje od 8[30] do 10, 1 — 2[30], od 6 do 8[30] w., w niedzielę i święta od 9 do 11[30] rano.

Oddzielna poczekalnia dla pań.

די קאנצעסיאנירטע צושניידער־שולע

פון א. אורמאן, אין לאדז, זשעלאנא 10 A

מאכט בעקאנט, אז היינט, דעם 17 טען אקטאבער, הויבען זיך אן די איינ־שרייבונגען צו די צושניידער־קורסען פון הערן און דאמען־בעקליידונג ווי אויך פאר קירזשנער. דער קורס וועט דויערן 6 וואכען. פאר צוגערייזטע שילער וועט דער קורס דויערן נאר 3 וואכען. נאכ'ן ענדיגען דעם קורס בעקומט דער שילער א דיפלאם בעשטעטיגט דורכ'ן ווארשעווער שול־קוראטאר. פראספעקטען און פערעם פון א לערן־בוך ווערען ארויסגעשיקט אומזיסט. דער פראספעקט ענטהאלט א סך לעזע־מאטעריאל, בילדער און צייכנונגען פון פערשידענע קליידונגס־שטיקער.

מיט אכטונג

צושניידער־לעהרער א. אורמאן, לאדז, זשעלאנא 10 A

9989

בעמערקונג: ביי דער שולע האב איך געעפענט א פראקטישען זאל וואו די שילער קענען גלייכצייטיג לערנען, ארבייטען און פאסען מאדעלען. שרייבט פינקטליך אייער אדרעס.

שירמען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שיטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

-- און אנדולאציע --

ביי קערש, סקווערא 15

שול־ביכער, ספרים, טלית'ים,

שרייב־מאטעריאל און מחזורים

25 פראצ. ביליגער!

וואסכאדניא 34 (פראנט־געשעפט)

ווי אויך אינגאנג דורכ'ן טויער.

צו בעקומען אלע ארט ספרים און לעהר־ביכער, ספעציעלען אויסוואהל פון מחזורים, אויך די וועלט־בעריהמטע ווילנער רב פנינים מחזורים, אויך מיט פויליש איבערזעצונג ש"ס, חומשים, משניות, מדרשים, סדורים טלתים, גארטלען, קאפלען, ציצית, מזוזות, שעהנע תפילין. צום נייעם שול־סעזאן פערקויף פון אלערליי שול־ביכער אויך שרייב־מאטעריאל אזוי אז דאס שול־יונגעל קאן זיך אלעס איינקויפען אויף איין ארט און צו רעיעלע פרייזען. פאר שול־קינדער — גרויסע הנחות

געדענקט דעם אדרעס:

וואסכאדניא 34 פראנט־געשעפט אדער דורכן טויער

לעטשניצע

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטן

ד"ר גאלדשטיין־פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציגע, ד"ר ראַקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאַנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל, צאהן־ארצט גראדזיענטשיק־קאראשיאווא

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

רענטגען־בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אוונד,

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אוונד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייוואטע

ערשטקלאסיגע מענער־שניידער־געזעלען, ווי אויך א לערן־יונגעל קענען זיך מעלדן ביי ד. טאובע גאווראט 34.

בייַ דעם וואלבארזשער רבי'ן שליט"א, וואס וואוינט וואסכאדניא 49, ווערט געזוכט א טיכטיגער משמש און א טיכטיגער מענש, קען זיך מעלדען באלד אין דער פריה. 6361

נויטיג א קוואליפיצירטער שפולער און א שטריקער צו 10-ער און 12-ער מאשינען, פילסודסקיעגא 39, ביי טענענבוים. 6351

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטער וואכען־מענש פון ערשטען סארט מענער־בעשטעלט מיט א לערן־יונגעל פון ארענטליכע עלטערן פון זאפארט. צו מעלדען זיך צו אייפער, גראסמאן 3. 6358

א קירזשנער־געזעלען ווערט געזוכט פון זאפארט. צו ערפאהרען אין אדמיג. 6352

אנ'אגענט פון דער קאלאניאל־בראנזשע מיט קויציע אדער גאראנטיע, גוט בעקאנט מיט דער קונדשאפט ווערט געזוכט. אפערטן סוב. „A.R.3000" צו אקוויזיציע פוקס, פיעטריקאווער 50. 6355

א געהילף־ריכטעווער צו א קאמאשען־שטעפער ווערט געברויכט. צו ערפאהרען קאנסטאנטינער 41. 6362

לאקאלען

צו דינגען און פערדינגען פערשידענע וואוי־נונגען אין אלטע און אין נייע הייזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה־געלד געוועלבער, געשעפטס־ און פאבריקס־לאקאלען, מעב־לירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פלעצער פון פער־שידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא „לאקום" פיעטריקאווער 79 פראנט 2 שטאק, טעל. 164-29 וואס ערלעדיגט פינקטליך און סאליד. דאס ביורא איז טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אין אוונד.

עס ווערט געזוכט א שול־לאקאל פון 8—10 צימערן, נאהנט פון שטאט־צענטער פון בערך 500 קוואדראט־מעטר. קלינגען פון מאנטאג, ד. 17/10 1932 פון 10 א זייגער פריה ביז 6 פארנאכט טעלעפאן 111-23. 6327

קויף און פערקויף

געלעגענהייטליך צו פערקויפען 3 רענדער־מאשינען מיט א מאטאר מיט אלע איינריכטונגען. צו ערקונדיגען זיך אין אדמיניסטראציע. 6348

פערשידענעס

צו די ה"ה גנבים! דאנערשטאג, דעם 13/X איז ביי מיר אוועקגעגנב'עט געווארען א ניי־מאשין פון דער פירמע „Singer" № 7159580 די ה"ה גנבים ווערען געבעטען געגען בעלוינונג אפצו־געבען צו זילבערינג, פאדזשעטשנא 19, ארער טעלעפאניש 31 146. דיסקרעציע געזיכערט. 6364

אנאנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב־יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . 60— 4

זאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— 8

צוליב דער שמארט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס־פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נ י ש ט פעראנטווארטליך. די אדמיג. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Naier Folksblat". Piotrkowska 21.